

„ROSSZ KEZEKBE KERÜL”

LEVELEK MEDNYÁNSZKY UTOLSÓ BÉCSI ÉVEIBŐL ÉS
HAGYATÉKÁNAK SORSÁRÓL (1917–1921)¹

Mednyánszky László Czóbel Istvánnénak

Bécs, [1917]. nov. 13.

Kedves Miri!

November 9-én tértem vissza a frontról² gyenge állapotban.³ Nemsokára átköltöttem a dolgaimmal, most Bécsben lakom. II. kerület, Lassing Leithner Platz 1. és min-

¹ A leveleket közreadja: Bardoly István (Forster Központ, Budapest), Katarína Beňová (Katedra dejín výtvarného umenia, Filozofická fakulta, Univerzita Komenského Bratislava), Hessky Orsolya (Magyar Nemzeti Galéria), Markója Csilla (MTA BTK MI, Budapest). A levelek lelőhelye: Bratislava, Slovenský národný archív, Fond: Archív šľachtických rodín Mednyánszky - Czóbel, ltsz.:1488/2000, 1612/2003. A leveleket az érvényben lévő helyesírási szabályok szerint adjuk közre, nem változtatva azok eredeti stílusán. A német nyelvű leveleket kiolvasta és lefordította Hessky Orsolya.

² Mednyánszky - Tisza István miniszterelnök közbenjárására - 1914. augusztus 28-án csatlakozott az 1914. július 28-án, Maximilian Ritter von Hoen tábornagy parancsnoksága alatt létrehozott k. u. k. Kriegspressequartierhez (közkeletű magyar nevén: Sajtóhadiszállás), a Monarchia íróit és képzőművészeit tömörítő propaganda egységhez. Ettől kezdve gyakorlatilag folyamatos frontszolgálatot teljesített képzőművész és írótaival, s háborús tematikájú műveit több kollektív kiállításon is bemutatta. Ld. Markója Csilla: *Egy másik Mednyánszky*. Budapest, 2008. 249-280.; Markója Csilla: Szabadulás az Éntől. Mednyánszky és Rilke nagy háborúja. *Új Művészet*, 25, 2014, 8. 4-9.

³ Egyik utolsó naplószerű feljegyzését Mednyánszky 1917. október 10-én vetette papírra az Isonzónál. (Ld. *Mednyánszky László feljegyzései 1877-1918. Válogatás a festő kiadatlan naplófeljegyzéseiből*. Szerk., sajtó alá rend. és jegyzetek: Bardoly István. A szerk. munkatársa és bev. Markója Csilla. Budapest, 2003. 364.) Egyre súlyosbodó vesebaja azonban arra kényszerítette, hogy 1917. december 28-án három hónap szabadságot kérjen a Sajtóhadiszállás parancsnokától, amelyet Dr. Gottfried Knall törzsorvos, Mednyánszky kezelője is támogatott. Wilhelm John ezredes, a Heeresmuseum parancsnoka egyidejűleg kórházi, illetve szanatóriumi ellátását is kérte a Hadügyminisztériumtól. Az illetékes szervek között jó ideig azon folyt a huzavona, hogy megilleti-e Mednyánszkyt - a katonákat automatikusan megillető - ingyenes ellátás. (*Háború 1*. Szerk. Markója Csilla. *Enigma*, 7. 2001. no. 28. 149-151.) A nagybeteg Mednyánszky ekkor már Kláber Gyula festőművész barátjánál lakott, de 1918 januárjában már egy bécsi katonai kórházban feküdt. (*Háború 1*. 2001. i. m. 138.) Wolfner József - mint azt 1918. január 12-én kelt levelében írta a festőnek, eljárt a Spitalskommandónál, hogy „extrakosztot adjanak neked és külö-

den este barátomnál és kollégámnál, Kláber Gyula⁴ festőnél eszem (diéta, amelyet egy tanult orvos írt elő). 4 napot feküdtem, barátomnál, Kláber Gyulánál és kedves feleségénél vagyok, akik úgy ápoltak, mint a fivérüket.

Mi újság Nagyőrben?

Biztos nagyon hideg van. December hóval itt megérkezett a tél, havazik és nagyon hideg van.

Írjal hamarosan és részletesen a mindennapjaitokról, sokért nem adnám, ha néhány napot veletek lehetnék, de sajnos még nem megy.

Ölel Benneteket

Öreg Kutya

(Hessky Orsolya fordítása)

Pálmai József⁵ Mednyánszky Lászlónak

Budapest 1918. január 7-én.

Édes jó Barátom!

A tegnap esti gyorsvonattal dr. Platthy György⁶ képviselő úrral jöttem vissza. – Mínt hogy legsürgősebbnek és legfontosabbnak a szerződésed szövegét jelezte, ma egész délelőtt telefonáltam Porgesz⁷ úrnak, de mivel ott senki sem jelentkezett – csak

nős figyelmes ápolásban részesítsenek. Megírtuk azt is, hogy a számlát mi fogjuk kiegyenlíteni.” (Mednyánszky-olvasókönyv. Szerk. Markója Csilla. *Enigma*, 7. 2000. no. 24/25. 236.) Gyógykezelése után visszatért fűtetlen műtermébe, de nem bírva az ottani körülményeket, ismét Kláberékhez költözött. Mint hűgának írta 1918. február 19-én: „5 napja, hogy megszabadultam a jégveremtől.” (Háború 1. 2001. i. m. 138.) A tavasz elején Nagyőrre, illetve Budapestre ment betegszabadságra. Itt dr. Hisz Sándor (1886–1927 előtt) Széna téri magánklinikáján kezelte magát.

⁴ Kláber Gyula (1872–1942 után) festő. 1898-ban Nagybányán dolgozott – ahol Mednyánszkyval is megismerkedett – s részt vett a nagybányaiak első kiállításán. 1909-től Bécében élt. Mednyánszkyhoz hasonlóan hadifestő volt a háború idején. Ő és orosz származású felesége ápolta Mednyánszkyt.

⁵ Ld.: Fontosabb szereplők.

⁶ Platthy György (1864–1933) ügyvéd, országgyűlési képviselő. 1900-ban szerzett ügyvédi oklevelet. Politikai karrierje a Függetlenségi Párt kerületi elnökségétől, az Országos Függetlenségi és 48-as Párt alapításán keresztül 1919-ben az Országos Nemzeti Párt egyik elnöki székébe, majd 1922-től az Egységes Pártba vezetett.

⁷ Porgesz József tőzsdebizományszerző. 1905–1909 között ugyanabban a házban lakott, ahol Mednyánszkyknak műterme volt, a Práter u. 9-ben. 1915-ben több személyes tárgyát is gondjaira bízta. 1916. december 3-án írta: „Ma itt volt Porgesz, ez is még egy régi jó barát”. (Mednyánszky László feljegyzései 1877–1918. 2003. i. m. 281., 337.)

este tudtam vele beszélni. – Közölvén vele a kérésedet és miután jeleztem, hogy az okmányra sürgősen szükség van, Porgesz úr a következőket közölte velem:

A koffereket Mednyánszky báró feleségem és cselédem előtt úgy bízta rám, hogy azokat halála esetén csakis a nővérenek, Czóbel Istvánné úrasszonynak szolgáltassam át. – Jogi ügyekben járatlan lévén, nehogy akár Wolfner,⁸ akár pedig a családja részéről intrikáknak legyek kitéve, a koffereket a közjegyzőnek fogom átszolgáltatni, hogy tovább az intézkedjék.

Az a veleje közlésének, amire, miután felpanaszolta, hogy több levelet írt Neked, valami csomagot is küldött s Te nem válaszoltál neki – szükségét éreztem vele közölni, hogy az üzenetét megírom Neked.

Üzenet folytán jeleztem egyben, hogy jogi képviselőd dr. P. az, akivel a dolgok sürgősségére való tekintettel holnap szintén érintkezésbe lépek, s közölni fogom vele, hogy intézkedés céljából én már írtam Neked s pár napig várunk kell, mert Porgesz úr elutazik, és csak *szombaton*⁹ lesz ismét Pesten.

Szerettem volna még e hét végén visszautazni, hozzád, de mivel *akadály van, csak annak elhárítása után utazom.*

Adasd fel néhány sorodat ugyancsak ajánlva és *express*, hogy Porgesz úr mielőbb abban a helyzetben lehessen, hogy felelősség nélkül intézkedhessék.

Ezeket közölném Veled, voltam és vagyok még lázas és beteg magam is. – Hát ez hosszabb idő óta már természetes állapot nálam, mely már egyáltalán nem aggaszt.

Ami aggasztott, az, hogy a tizenkettedik óra előtt sem fogsz gondolni a Magad bajaira, melyek ónsúlyként nehezedenek reám is – *elhárult!*..

Végtelenül jól esik nekem, hogy dr. Platthy veled egyszer beszélvén – úgy fogta és vállalta el az *ügyedet*, ahogy csak elvártam tőle, és ahogy a magáéban sem járna el különben. Az jól esik nekem, hogy nem hiába fáradtam.

A pár napon át, míg visszautazhatok, sok teendőm lesz. Ha fontos lesz – értesítlek és ha neked van fontos közlendőd: dróton szólj vagy *express* add fel. – Pénzért feladják neked mások is.

Kláber úrnak írok, és ha meglátogatnak, legszívésebb üdvözetemet úgy Nekik, mint ápoló főapácádnak is.

Nővérem és Sándor szívből üdvözölnek, és mielőbbi javulást kívánnak.

Szeretettel ölel a közeli viszontlátásig igaz híved és barátod:

Józsi

Bpest I Krisztina körút 8–10. I. em. 13.

Pálmai József Kláber Gyulának

Budapest 1918. január hó 8-án

⁸ Wolfner József és Mednyánszky kapcsolatáról, szerződésükről, ld.: Fontosabb szereplők.

⁹ Az utólagos, piros ceruzás aláhúzások az eredeti levélen valószínűleg Mednyánszkytól származnak.

Kedves Klaber Úr!

A képviselő úr és én egészen kényelmesen utaztunk, de jó volt igyekezni ülést kapni, mert egészen megtelt a vonat.

Ami most legfontosabb, hogy dr. Platthy György ügyvéd úr betekintést nyerhessen László szerződésébe – egyelőre akadály van, mit azonnal el kell hártani.

Beszélgetésünk egyéb és felesleges részleteinek mellőzésével, Porgesz úr kijelentette, hogy László barátunk a felesége és a segédje jelenlétében azzal bízta reá a kofferet, hogy amennyiben azokat Ő személyesen át nem vehetné, halála esetén azok csak a nővérének, Czóbel Istvánné bárónénak adhatók át. – Tehát abba bele nem megy, hogy azok felnyitassanak, és inkább Pál közjegyző letétébe helyezi.

Nem marad más hátra, mint hogy László lehetőleg azonnal írjon néhány sort Porgesz úrnak, melyekben nyilatkozzék. Porgesz úr holnap állítólag elutazik és csak szombaton tér ismét vissza. Akkorra itt lehet László levele is, ha szintén express feladja. Úgy emiatt, mint az információk leírása miatt pár napig maradnom kell, de mihelyt lehet – utazok. Természetes, ha a szükség úgy hozza és László kívánja, avagy állapota követeli – kérek táviratot. Dr. Platthy képviselő, ki nagy melegséggel emlegette a nagyságos asszonynak elmondásait László barátunkról. Végtelenül örvendek, hogy dr. Platthy nem úgy érez és gondolkodik, mint a legtöbb ügyvéd és hogy László valósággal megbabonázta!..

No, az én lelkemről is leesett egy mázsányi kő, hogy végre ügyeit megbízható kezekbe tudom és látom.

Kézcsókomat és szívélyes üdvözetemet a nagyságos Asszonynak a közeli viszontlátásig tisztelő és kész híve

Pálmai József

U. i. László levele elutazásom napján ért ide. – Megkaptam.

Mednyánszky László Porgesz Józsefnek

[Pálmai József kézírásos fogalmazványa]

Porgesz József úrnak lehetőleg mindjárt megírandó és elküldendő!..

Körülbelül!

Kedves Barátom!..

Pálmai József barátomtól sajnálattal arról értesültem, hogy több levelet és valami csomagot is küldtél nekem.

A harctéren voltam, közben a régebbi műtermemből elköltöztem, de főképp betegségem meggátolt abban, hogy Téged részletesebben értesítsek.

Pálmai már közölte veled, hogy jogi ügyeim ellátásáról dr. Platthy György ügyvéd

orsz. képviselőt bízom meg, mit ezennel megerősítek.

Sürgős szüksége lenne jogi képviselőmnek legutóbb kötött szerződéselem áttanulmányozására, mely okmány a szíves megőrzésedre bízott kofferok egyikében van.

Kérlek, légy szíves ezt dr. Platthy, illetve Pálmai uraknak lehetővé tenni.

Maróti Géza¹⁰ Mednyánszky Lászlónak

Kedves Bátyám!

Sietek válaszolni, hogy leveleink keresztezték egymást, első leveledet köszönettel megkaptam és arra is azonnal válaszoltam és express küldtem, azóta már bizonyosan megkaptad. Nagyon örvendek, hogy állapotod javult, a lábaidat meg nem félted, jobban tudsz Te velük szaladni, mint én. Néked egy kis nyugalom kell, mégpedig testi és lelki. Az elsőre vonatkozólag nékem megígérted, hogy most alaposan kipihened magadat. A másodikra vonatkozólag, ma nálam járt Pepi,¹¹ aki ez ügyben már írt is néked és mindenben kívánságod szerint fog eljárni. Egyszóval megvan minden előfeltétele annak, hogy nemsokára megint az öreg jókedvű és munkaképes „pemzifülvű” barátom legyél. Hogy rúgja meg a sas, az embernek úgy sincsen egyebe ezen a rongyos sártekén, mint az a kis testhezálló jókedve! Feleségem és boldog menyasszony lányom és új Laci fiam nevében is nagy szeretettel köszönt, félig-langyos-barna-szűrve-nélkül-pót-hadi-kávét szerető=

1918. január 13.

Gézád

Lendvay u. 8.¹²

Wolfner József Mednyánszky Lászlónak

Uj Idők

¹⁰ Maróti Géza (1875–1941) szobrász, építész, Wolfner József barátja. Mednyánszkyhoz hasonlóan a világháború idején a Sajtóhadiszálláson dolgozott.

¹¹ Wolfner József említett levelét, ld.: *Mednyánszky-olvasókönyv* 2000. i. m. 236.

¹² A korábbi tulajdonos „Szécsi Antal 1904. június 14-én meghalt. A tanács az 1895-ös közgyűlési határozat értelmében a műtermet értékén megváltotta az örökösöktől. A Lendvai utca 8. szám alatti, 1895-ben jelentősen megnagyobbított műteremépület ezzel a tanács tulajdona lett, és először évenként meghosszabbított szerződéssel évi 1000 koronáért bérbe adták Telcs Edének, majd hosszú távra Maróti Gézának.” „Egy 1912. májusi helyszínrajz már Maróti műtermeként jelöli a szóban forgó ingatlant. [...] Tehát 1911–12 fordulóján történhetett a csere.” Gábor Eszter: Az epreskerti művésztelep. *Művészettörténeti Értesítő*, 39. 1990. 29.

Édes Öregem! Tegnap hallottam Marótiéktól, hogy már nem vagy Klaberéknál, hanem kórházban fekszel. Nem tudom megérteni, miért kerültél kórházba, hiszen mikor nálad voltam, már sokkal jobban voltál és az orvosod is azt mondta, hogy semmi komoly bajod nincs. Kérlek, írd, vagy írd azonnal, hogy érzed magad, mi van veled, stb.? Van-e valamire szükséged?

Még tegnap írtam Dr. Singer Oszkárnak s kértem, hogy keressen fel, és ha pénzre van szükséged, úgy adjon. Esetleg ha kell, adjon borraivalót az ápolónőnek, hogy nagyobb figyelemmel bánják veled. – A kórházi számlát küldesd ide a mi címünkre, hogy tudják, miszerint a felmerülő költségeket mi fizetjük. Egyáltalán, ha bármi kell, sürgönyözzél nekünk.

Mielőbbi értesítésetet kéri és szeretettel ölel

Pepi

Wolfner József Czóbel Istvánnénak

Uj Idők

Méltóságos Bárónó! Január 7-iki levelemet melyben László egészségi állapotáról írtam, bizonyára megkapta és valószínűnek tartom ugyan, hogy Medi állapotáról teljesen tájékozva van – mégis múltkori levelem kiegészítéséül közlöm Méltóságoddal a következőket:

László közben kórházba került, s mikor ezt megtudtam, azonnal elküldtem hozzá Singer társamnak Bécsben élő vejét és írtam a kórház vezetőségének, hogy Medinek extra kosztot s külön, figyelmes ápolást adjanak – egyáltalában semmiben ne szenvedjen hiányt. Ma kaptam választ a Spitals Kommandótól, amelynek másolatát mellékelve küldöm. – Medi már néhány nappal azelőtt írt nekem.

Remélhetőleg László most már hamarosan újra talpra áll. Pista fiam,¹³ akit László szeret, most a frontról hazajött szabadságra s tegnap Bécsbe utazott, hogy őt felkeresse.

Kedves férje urát és a művésznőt szívből köszönti, Méltóságodnak

kezét csókolja

Bp. 1918. jan. 17.

Wolfner József

¹³ Farkas István (1887-1944) festőművész, Wolfner József fia. Tehetségét Mednyánszky korán felismerte s támogatta kibontakozását.

Wolfner József Mednyánszky Lászlónak*Uj Idők*

Édes öregem! Értesítelek, hogy szerencsésen hazaérkeztem és jól érzem magam. Nagyon kérek, írd meg néhány sorban, hogy vagy? Felkeltél-e már, vagy még feküdnöd kell? Nagyon vigyázz Magadra és ne dolgozz!

A Pálmay által küldött 5 kép nagyon szép, nekem igen tetszenek.

Mielőbbi teljes jó egészséget kíván és szeretettel ölel

Pepi

1918. I. 18.

Klaberné öngyógyát és Klaber urat szívből köszöntöm.

Pálmai József Mednyánszky Lászlónak

Budapest, 1918. január 25.

Édes jó László!

Maróthy Úr a Tátrába utazott és nem tudták nekem megmondani, mikor tér vissza Budapestre?

Hogy ne törd, kérek, azon a fejedet, miért közeledett maga W.¹⁴ és hajlandó a szerződés megváltoztatására – ne szomszédolj és tudd be azt elsősorban azon 1917 júniusban hozzám intézett szíves soraidnak, melyekben jogtanácsot kértél tőlem.

Ez a Te érdekedben olyanokkal is közöltetett, kik futottak besúgni, de olyanokkal is, akik bajt okozhatnának neki.

Ha egy kicsit utána gondolkoztál volna, tehát rájöttél volna, hogy nem ok nélkül kértem Tőled ezt írásban. Ennek következménye pedig, hogy amidőn dr. Platthyt feltelefonáltuk és az nem maradt véka alatt, sietett engem annyi kudarc után ismét express levélben magához kéretni s hogy válaszom megint elutasító volt – küld más exponenst. Kívánságodat ugyan respektálok, de óvatosságra intlek mindenféle páholytestvérekkel szemben akkor is, ha irántad jó szándék nyilvánul meg. Azért még érdekeidben rezervált kívánok maradni továbbra is.

– Elég volt dr. M. D. Úr!¹⁵

A hálófülkét édes jó Barátom csak akkor és legalább 10 nappal előbb kell megrendelni, amikor orvosaid kijelentik, hogy tényleg utazhatsz.

¹⁴ Wolfner József.

¹⁵ Célzás Malonyay Dezső (1866–1916) író, művészeti íróra, Mednyánszky egyik közeli barátjára. Az ő és Pekár Gyula javaslatára kötött szerződést Wolfner József a festővel.

Szíveddel nincs komolyabb baj, de a vesebajodat nagyon komolyan kell vened és vigyázni, hogy visszaesés ne történhessen.

A felpanaszolt fuldoklás is vesebajodtól ered! És nehogy holmi hidegvíz kúrákkal próbálgasd majd kezelteni, mert az mérgező bajodnak!

Erről majd szóval többet, mert érdeklődtem másutt is.

Éppen az elutazhatásod érdekében Klaber úrnak is írok egyidejűleg s arra fogom kérni őt, hogy a felesége mindent kimerítően megtudjon, ha kell táviratozzanak, elutazásunk előtt is rendelkezésedre állok, illetve jövök, ha kívánod.

Mindnyájan szívélyesen üdvözlünk és mielőbbi jó egészséget kívánunk, a viszontlátásig szeretettel ölel igaz híved és barátod:

Józi

U. i. dr. Platthynak tegnap átadtam a bécsi értékeidről szóló kimutatást.

Mednyánszky László Czóbel Istvánnénak

Bécs, [1918]. február 1.

Kedves Miri!

Hogy vagytok, Te és István? Remélem, egyre jobban vagytok, valószínűleg az utazás alatt hűltetek meg. Most kell jól vigyázni, hogy a Nehrébe¹⁶ költözés közben nehogy megint valami történjen!

Én már sokkal jobban vagyok, minden nap sétálok egy kicsit, s ha már a tél is múlik, én is minden nappal jobban leszek. A jó regimentdoktor minden nap megmasszírozza a hasamat, ami különösen jót tesz, az étvágyam is megjött, ami már egészen hiányzott. A mindennapos menés is megteszi a magáét. Nagyórra remélhetőleg már lábadozóként jövök és minden nap kirándulok majd.¹⁷ A *kémiai analízis* kimutatta, hogy a *vesegyulladás* teljesen elmúlt, s most általános jobbulást kell elérni.

Csak semmi diétás vétség és fokozatos megerősödés. A masszázst még egy ideig folytatni kell, hogy az altesti rekedések teljesen megszűnjenek, így február 15-ig is eltarthat, mire elkerülhetek innen és utazásra vállalkozhatok. 14 fok vagy valamivel több a legjobb hőmérséklet az én állapotomnak, ennél melegebbet nem nagyon

¹⁶ Nagyőr. Mednyánszky húga és családja Tátralomnicon volt ebben az időben.

¹⁷ 1918 márciusában utazott Nagyórra, húga családjához. Húga emlékezései szerint: „Pár héttel később, március elején érkezett ide, ahol egy rövidebb megszakítással az egész nyarat töltötte. Tavasszal még nagyokat járt, élvezte a természet ébredését, a virító májusfákat rajzolta, festette, s a Tátrát az itteni erdő széléről. Május végén nem állta az aránylag tetlen életet többé, minden kérelmünk dacára iderendelte Pálmaid, titkárát, és vele Bécsbe, majd Pestre ment, és lázasan festett, 2 hét alatt 32 képet!! Nagyon elfáradt és június közepén hazajött. Ismét rosszabbul volt.” *Mednyánszky-olvasókönyv* 2000. i. m. 73.

1. Czöbel Margit: Mednyánszky László nagyőri műterme II., 1930–1940.
Olaj, vászon, karton,
Itsz: O 5076, fotó: Fotoarchív SNG
© Slovenská národná galéria, Bratislava

viselek el. Nagyon örülök a nagyőri kertnek! Minden szép ifjúkori élményem és mindezt veletek láthatom újra!

Ölel mindnyájatokat az

Öreg Kutya

Ma várom Kláberné Őnagyságát. Remélem, Bécsből jön. Mindig olyan kedves és jó. Pálmay is valószínűleg ezekben a napokban jön. *Maróthy Géza* professzor a barátom, szintén Tátralomnicon van, *kedves fickó*.

(*Hessky Orsolya fordítása*)

Mednyánszky László Platthy Györgynek

[1918. eleje] [befejezetlen, valószínűleg fogalmazvány]

Nagyságos Uram!

Reményelem ajánlott leveletem meg tetszett kapni.

Íme egészségemben nagy javulás állt be, reményelem, hogy rövidesen *személyesen tehetem tiszteletemet Uraságodnál*.

Ez alkalommal még néhány fontos dolgot közölhetek, amiről még minap nem volt tudomásom.

Méltóztassék addig minden lépést elhalasztani és engem kegyeskedjék néhány sorral megnyugtanni.

Kapcsolatosan a felemlített köztem és a W¹⁸ közötti ügygel van még egy másik ügy és mielőtt bármily lépést tennék szükséges, hogy képviselő urat informáljam és hogy képviselő úr tanácsát kikérjem.

Mira Klaber¹⁹ Czöbel Istvánnénak

Bécs, 1918. február 28.

¹⁸ Wolfner József.

¹⁹ Kláber Gyula orosz származású felesége, Mednyánszky egyik bécsi gondozója.

2. Czóbel Margit: Czóbel Miri fátyolban, 1930 körül. Akvarell, papír, 31 × 23 cm, ltsz.: AVU SNG, Fond Mednyánszky, fotó: Fotoarchív SNG, © Slovenská národná galéria, Bratislava

Igen tisztelt Bárónő!

Hálás köszönet kedves soraiért, amelyekre különböző zavaró okok miatt csak most válaszolok. Kedves Bárónő, már régen válaszoltam volna, de őszintén szólva nem akartam, hogy a Báró úr iránti érdeklődésünket a más emberek dolgaiba való beavatkozásnak tekintsék. Most, hogy közölte velem, hogy a Platthy úr integritásával kapcsolatos aggályaim nem voltak alaptalanok, veszem magamnak a bátorságot, hogy még néhány olyan dologra felhívjam a figyelmét, ami hasznos lehet. Báró úrral ugyan már közöltem észrevételeimet és sejtéseimet, de mégis azt hiszem, hogy az ő jóhiszeműsége és finomsága miatt minden maradt a régiiben. Ezért szerintem az a legjobb, ha az Ön figyelmét felhívom bizonyos dolgokra, de természetesen a *legszigorúbb diszkréció!* Ugyanis most alkalmunk volt Pálmay

urat közelebről megismernünk, amit korábban nem mondhattunk el, de most állandóan Bécsbe jön. Az a véleményünk, hogy úgy tűnik, mintha a Báró urat szándékosan kihasználná. Hiszen belőle él, mivel nincs foglalkozása; Wolfnerrel szembeni fellépése természetesen *nem* önzetlen természetű, mivel valószínűleg arra gondol, hogy a helyébe léphet. Ettől eltekintve a jóember rettentően sokat költ, ha az ember 1000 koronát (ennyit adott át neki a báró megőrzésre, amikor kivizsgálásra ment a kórházba) elszór *8 napon* belül, azután az uramtól²⁰ kért 1000 koronát, állítólag a Báró úr számláira, hát az nagyon sok! szerintem. A Báró úr azt felelte az uramnak, hogy ő ezt a pénzt csak a Pálmaynak adta, akinek a testvérhúga állítólag most beteg stb. stb. Az uram 200 koronát adott Pálmaynak az utazásra, a Báró úr kérésére további 400 koronát küldött neki Pestre (Pálmay 600-at kért). Azaz 14 nap leforgása alatt 1600 korona, ez kész kihasználás! Most tegnap megint Bécsbe jött, noha elhatároztuk, hogy várja meg a Báró telegramját, én pedig a Sajtóhadiszálláson keresztül már szereztem egy kupét Késmárkig, ingyen, úgyhogy Pálmay jelenlétére egyáltalán nem is lett volna szükség. De ő tegnap minden követ megmozgatott, hogy a Báró urat rábeszélje, hogy Platthy Úrnak szabad kezet adjon, hogy emez végre felléphessen Wolfner ellen. Szerencsére a Báró úr nem egyezett bele, azt mondta, hogy előtte még

²⁰ Kláber Gyula.

Czóbelrel kell beszélnie stb. stb. Az a benyomásom, hogy Pálmay úr pénzügyekben, számlákkal stb. egyáltalán nem megbízható, *legyenek szívesek vigyázni*, hogy nehogy cseberből vederbe essék, mert nagyon sokat hazudik. Tanácsoltam a Báró úrnak, mivel kínos neki a teljhatalmat visszavonni Platthytól, legalább még egy becsületes és derék ügyvédet bevonni, úgy ahogyan azt Czóbel vagy a család is kívánná. [...] mivel úgy tűnik, testvérbátyja zavarban van, hogyan kellene Platthyval viselkedni, anélkül, hogy megsértené. *Kérem, ne vegye szerény tanácsomat nagyképűségnek*, olyan sokat beszélnek mindenfelé, hogy én a magam részéről inkább segíteni szeretnék, hogy ne kelljen látnom, ahogyan ezt a ritka jó embert és nagy művészt kihasználják és kifosztják. Igazán örültem, hogy igen tisztelt Báróné most valószínűleg tényleg jó nyomon jár és Isten segítségével híreket kap majd a fiáról. Most kimegyek a Báró úrhoz, aki 4-én jön hozzánk, talán 10-én hazafelé indul. Legszívélyesebb üdvözleteim Önnek és Férjeurának tisztelettel az Ön odaadó híve

Mira Klaber

(Hessky Orsolya fordítása)

Darvassy István²¹ Mednyánszky Lászlónak

1918. jan. 30.

Kedves Mester!

Amióta elszakadtunk Sz. Danielbe egymástól és elmúltak az együtt töltött szép napok, sokat változott itten a világ és vele együtt az én sorsom. Ezerszer gondoltam reád az előretörés feledhetetlen napjaiban, hogy miért nem vagy Te is ott velünk, mikor az éjszakákat pirosra festette a muníciós raktárak robbanásai. A nappalokat élénkké tette a munkás emberek és kocsik, ágyuk rohanása. Művészi benyomások ragadták meg az embert Görtz viszontláttakor, meg amikor újra végig tapostuk a doberdói fennsíkot. Itt lent Olaszországban már nem olyan érdekes. Egyhangú szőlőültetvényvel telített kukoricaföldek és rosszul épített modern városkák. Csak néhol csillan ki a régi műemlékek egy-egy remeke. Seholy az a gazdag színpompa és rajzi finomság, ami a karsztot olyan széppé tette. Ajánlom is, ha egyszer még ki találász jönni, akkor a dombos vidékre menj. Monte Tomba és a Brenta melletti

²¹ Darvassy István (1888–1960) festő. A budapesti Képzőművészeti Főiskolán, a kecskeméti művésztelepen és Bécsben tanult. A háború idején a Sajtóhadiszállás kötelékében dolgozott s műveivel elnyerte 1918-ban a Lipótvárosi Kaszinó díját. Utóbb visszatért szülővárosába Hódmezővásárhelyre. – Mednyánszky 1917. október 2-án említi egy fronton írt feljegyzésében írta: „Tegnap ismerkedtem Darvasi főhadnaggyal, aki tehetséges festő.” *Mednyánszky László naplója (Szemelvények)*. Sajtó alá rend. P. Brestyánszky Ilona. Budapest, 1960. 146.

frontra, mert az most a legszebb rész. Végtelenül kíváncsi vagyok, hogy most miket dolgozol. Pesten létem alatt a Múcsarnokban kiállított képed gyönyörű egy darab. Mindenki közös véleménye, hogy most vagy az erőd legteljében. Találkoztam itthon Tornyai Jankóval, aki az üdvözlét melegen fogadta és végtelen szeretettel emlékezett meg rólad. Mit írok még, ami téged egy kicsit érdekel és türelmedet el ne veszítsed?! Scharitzer²² üdvözlét küldi és kéreti, ha erre jársz, őtet el ne kerüljed. Különben az arcképével ma elkészültem. Elég jól sikerült. A 46-os ezred most vallotta be, hogy mennyire kétségbeestek a Te megbetegedésed miatt. Feltették, hogy az ő lelküket éri a felelősség, ha komolyabb bajod talált volna lenni. Múltkor azután elmeséltem, hogy kiszöktél Sz. Danielbe a kórházból; igen megnyugodtak.

Én most szorgalmasan dolgozom a 17. divízió díszalbumán. Minthogy József főherceg is közreműködik és itt is tartózkodik ezen a fronton.

E levelemben egyúttal tolmácsolom a szerkesztőbizottság és a tábornok úrnak azon tiszteletteljes kérését, hogy azokat a képeket, illetve rajzokat, amelyeket annak idején megbeszéltünk reprodukálás végett engedd át a mű részére. Minthogy a dolgok csak mélynyomásban jönnek, mindent fel tudunk használni és a munkáidat nem hosszú időre vesszük igénybe. Jelöljed hát meg azokat a rajzaidat, amelyeket itt készítettél és átadn[ád] nekünk. Ebben a dologban mindent a te intenciódra bízunk, hogy vázlatokat engedn[él] át, vagy pedig időközben dolgoztál ki valamit belőlük. Azt hiszem a trieszti szétlőtt dolina meg a névtelen magaslat és ehhez hasonló dolgok tartoznak az albumra, nem pedig a Sz. Danielben készített rajzaid.

Nagyon szépen kérek, a válaszodban jelöld meg, hogy annak idején hol lehet átvenni azokat a dolgokat, amelyeket nekünk átengedsz. Mert mi személyesen vesszük át és nem akarjuk postán ezeket az értékes dolgokat elküldetni.

Mihez tartás végett közlöm, hogy az Athenaeummal kötött szerződésünk értelmében március 20-ig kell minden rajzot reprodukálás végett átszolgáltatnunk.

Bocsáss meg mélyen Tisztelt Barátom, hogy úgy visszaéltem időddel és türelmeddel.

Maradtam Néked mindenkor tisztelő és igaz híved

Darvassy István

címem: Darvassy István k. u. k. Oberlautant
17. J. T. D. Komando Fpost 647

Pálmai József Mednyánszky Lászlónak

Édes László!

Őmélt. kedves nővéred Tátralomnicról azt írja, hogy február 10-én már Nagyörön lesznek, akkorra megrendelhetem a hálófülkét Poprád-Felkáig. – Kár hogy eddig nem

²² Br. Scharitzer György tábornok, a császári és királyi 27. dandár parancsnoka.

vagyok szíves válaszd birtokában és ma, csütörtök estig Kláber úr sem írt, hogy utazhatok e akkorra, különben rögtön intézkedtem volna. Pár nap különben nem határoz s ha szombatig értesítést nem kapok, felutazom hozzád esetleg más elintézni valók céljából.

Kedves nővéred egyben arról is értesített, hogy a férje Tátralomnicon szintén megbetegedett.

Hát édes öregem, kórház már az egész világ!..

Te, én, sógorod és a nővérem is még fekvőbeteg.

Napokon át sűrű, gyalázatos köd borult a fővárosra és én, illetve az egész mellkasom s lapockám éjjel-nappal nagyon vonaglottunk a fájdalomtól.

Miután ma is majd megveszekedem, estére füttyülök az orvosi tanácsra és önkuruzslást ejtek magamon.

Receptem: jó meleg fürdő, közvetlenül utána megmelegített ágyba fekszem és egy egész liter jól fűszerezett meleg bort kívánok bekebelezni.

Szóval izzadni fogok, mint a kemencébe zárt jegesmedve. Ha pedig ez sem használ, nem tudok egyebet tenni, mint várni a nyarat, amikor már lehet és kell kúrát venni.

De hogy a meleg bor s áltoljában a leírt recept már ízre is jobb, mint néhány ostoba aspirin, mely mit sem használ nekem, Te is meg lehetsz róla győződve.

A közeli viszontlátásig szeretettel ölel igaz híved, a fájó hátú csuhás:

Jóska

Bp 1918 II 30.

Szívélyesen üdvözl minden igaz lélek és szívből kívánják mielőbbi felgyógyulást.

A képhiénák is nagyon érdeklődnek *becses* egészséged iránt, amire tegnap egyiknek azt mondtam, hogy gyermekkorodban elmulasztottál támadni tanulni s most beiratkoztál ezt is megtapasztalni.

Tovább nem kérdezett semmit!..

Pálmai József Mednyánszky Lászlónak

Budapest 1918. március hó 15.

Édes László!..

Wolfner Gyulának²³ hiába magyaráztam, hogy Neked 49-es cipőméretnek megfelelő

²³ Wolfner Gyula (1868-1944) bőrgyáros, nagyiparos, az Osztrák-Magyar Bőripari Kartell elnöke, neves műgyűjtő. Mednyánszkytól elsősorban - ritka kivételként - alakos képeit gyűjtötte, komoly összegeket fizetve értük a festőnek. Eskü téri lakásán külön Mednyánszky-termet állított össze képeiből. Hirmann

nagyságú bakancs kell, ő azért külön kívánt még mértéket telegrafálni, mondván, hogy emlékszik, miszerint neked valami különös sártaposóid lehetnek, mert annakidején az általa küldött egy nagyság sem felelt meg.

Nem magyarázhattam meg, hogy miért nem kellett?!

Tegnap délben el is küldik nekem s ma feladtam a csomagot a postára.

Sose hittem volna, hogy Gyula bőre ilyen vastag s hogy belőle egy bakancs - mázsányil!..

Azért azt tanácsolom neked édes barátom, hogyha felhúzod őket, próbáld meg őket a hipp-hopp varázsigével biztatni, s ha erre sem oda néznek, ahová kívánnád, de magadnak kellene őket cipelned oda - inkább mielőbb rendes cipőt kell rendelni.

Mázsányi bakancs és ráférő mázsányi sár az $2\text{szer } 2 = 4$ mázsa, tehát mostani rossz sárkeverőidnek egy kicsit sok!..

Vissza ne küldd, mert lehet, hogy Szepesben most lovat adnak cserébe értük, vagy egy pár ökörnek megfelelő hasznos szolgálatra is készek lesznek.

Tegnap föladtam a címedre egy csomagot mindenféle vegyes töltelékkel.

500 darab albán flórból készült cigaretta, 3 rajztömb, 3 ecsetmosó házi szappan, 1 terpentín, pasztell és aquarell maradékaidat, egy csomó étket, mely ott kelleni fog és a neked küldött s vett lapokat.

A lábszárvédőt, vastag harisnyát, ha kapok - teát és ha kapok valahol - lámpát s talán deszkát legközelebb.

Mindenestre főstőszereket csak ha kedved lesz már hozzá és ártani nem fog.

Pár napig, sajnos nem csak szobát, de ágyat is kénytelen vagyok szerezni és ha lehet a napra kitett jegesmedve szerepére kárhoztatni magamat.

Tanulság:

- Ha kedves sógorod Pestre utazik, Poprádfelkán előbb feltétlenül biztosítson magának hálófülkét!..

Minden már onnan zsúfolva volt és habár a kalauz kegyes volt irányomban és 7 órától másnap délig ülve utazhattam, de egy szegény tüdőbeteg keresztény főhadnagyon kívül 2 darab négynek megfelelő Szálival²⁴ és éppen olyan nem kellemes illatú férjeikkel. A folyosóra kijutni nem lehetett, szegény hadfi úgy védekezett a megfulladás veszedelme elől, hogy időközönként ki- kinyitotta az ablakot. Jól esett nekem is, de: hűlés és torokfájásra sajnosult, ami már nem kellemetes.

Mínthogy Sándor úgyis bejár még mindennap nővéremhez, legalább nem tapossa a lépcsőt szegény hiába!..

Más:

Wolfner Gyula maga tett célzást arra, hogyan áll most az ügyed az éneklő farkasokkal?²⁵ Nagyon röviden elmondtam, hogyan énekelnek most, s azt, hogy ennek békés úton leendő rendezésével a sógorodat, s dr. Platthyt bíztad meg.

László: Ifj. Wolfner Gyula. *Újpesti Helytörténeti Értesítő*, 16, 2009, 4. 25-27.; Horváth Hilda: A Wolfner-gyűjtemény. *Múlt és Jövő*, 24, 2013, 3. 55-68.

²⁴ Célzás arra, hogy az utasok zsidók voltak.

²⁵ Szójáték. A Singer és Wolfner cég gúnyneve Pálmainál.

Erre megjegyzi, hogy beszélt a Pepivel és ott minden a legkifogástalanabb rendben van, *mint eddig* is volt, ő azt hiszi, hogy ezentúl is teljes megelégedésre fog *sáfárkodni*. Szóval ugyanazok a szavak, melyek baráti részéről Bécsben Kláberéknál elhangzottak. Mindezekre való tekintettel jó lesz megfontolnod még azt, hogy mielőtt dr. Platthy kérne felvilágosítást, tanácsos e neked előbb beszélned Wolfnerrel? Én azt hiszem a sok kedves tapasztalat után kár és csak esetleges dokumentumoktól fosztod meg magad!..Engedményt – ráérsz tenni!.. Platthy kívánságod ellen úgy sem cselekszik, s ha forma kedvéért valamit még tenni akarsz – alkalmasabb erre a sógorod most.²⁶

Ez a benyomásom a W. Gy. megjegyzései után, amiért nem tartom tanácsosnak és ésszerűnek Marótival is bármiféle ütőkártyát közölni, amiből soha nincsen elegendő ilyen elemekkel szemben.

Kedves nővéred Őméltóságának mondd meg, hogyha még tudok füstölni valót szerezni, küldök. Kedves sógorodnak pedig, hogy dr. Halmay²⁷ nálam járt és nagyon kívánná azon protestánsok neveit és tanácsait kikérni – amiről köztünk szó volt.

Írjál mielőbb, mi fog kelleni még?..

Kézcsókomat Őméltóságának T. sógorodnak és kis húgodnak szívélyes üdvözetemet szeretettel ölel híved és barátod:

Józsi

²⁶ Wolfner jól sejtette, hogy Pálmai áll a háttérben. Mint visszaemlékezéseiben írta: „1918 tavaszán sógora, Czóbel István, engem irodámban meglátogatott. Meg kell jegyeznem, hogy úgy nővére, mint sógora, valahányszor Budapestre jöttek, minden alkalommal felkerestek engem lakásomon is és az irodámban is, és minden alkalommal, különösen régebben, nővére háláját és köszönetét fejezte ki, hogy én a bátyjáról oly atyailag gondoskodom. Mondom Czóbel István eljött hozzám és azt mondotta, hogy ő csak most értesült a mi 1914 elején kötött szerződésünkről. Ő ezt a szerződést sógorára nézve anyagilag hátrányosnak tartja; sógora Mednyánszky, pedig az elajándékozási és eladási tilalmat tartja sérelmesnek. Én Czóbel Istvánnak azt válaszoltam: Nem lehetek arra tekintettel, hogy Önnek mi a véleménye az 1914-ben kötött szerződés felől, de ha Mednyánszkyknak is az a véleménye, hogy ez a szerződés sérelmes ránézve, akkor én semmisnek jelentem ki a szerződést, feltéve, hogy először az összes ügyvitelt egy szakember megvizsgálja és ha rendben találják: Mednyánszky és nővére ezt aláírják és felmentést adnak a cégnek. Ez esetben én nemcsak hogy szétszakítom a szerződést, hanem a még meglévő, birtokunkban lévő Mednyánszky-lépeket is visszaadjuk és még egy bizonyos összeget külön is fizetünk Mednyánszkyknak. Czóbel Istvánt nagyon meglepte ajánlatom. Én rögtön tisztába voltam, hogy az egész nem Mednyánszkytól ered, hanem Pálmaitól, aki nem tudott belenyugodni, hogy nem ő adja el a Mednyánszky-képeket.” *Hangulat*. Szerk. Markója Csilla. *Enigma*, 9. 2002. no. 34. 115–116.

²⁷ Dr. Halmay Jenő, posta osztálytanácsos. A virágnyelven Czóbel Istvánnak megfogalmazott üzenet arra utal, hogy Pálmai, illetve a család megbízásából ő volt az, aki kiolvasta Mednyánszky görög betűs naplóit, abból a célból, hogy bizonyítékokat találjanak arra, hogy Mednyánszky nem volt szellemileg beszámítható a Wolfnerrel kötött szerződés idején, amint ezt a keresetben a család hangsúlyozta is, de a bíróság egyik fórumon sem fogadta el. Az eddig ismert források alapján ez Mednyánszky halála után történt (*Mednyánszky László feljegyzései 1877–1918*. 2003. i. m. 372.). Úgy tűnik azonban, hogy már Mednyánszky életében, s bizonyára nem a tudtával, megkezdődött bizalmas feljegyzéseinek feldolgozása.

Sándor és nővérem üdvözlök.

Kacziány Adrienne²⁸ Czóbel Istvánnénak

Budapest, 1918. Márc. 20.

Kedves Bárónő! Olyan régen nem hallottunk hírt kedves mindnyájukról – M. Báró úrnak írtunk Bécsbe, amint meghallottuk, hogy ott fekszik betegen – de a levél visszajött. Most hát kénytelen vagyok Bárónőt háborítani, mert nagyon szeretnénk tudni, hogy van a beteg? Jobban van már? Viola nővérem is akart írni neki. Ő most Berlinben van. Apám is betegeskedett, de most már jobban van. Kedves bátyjától sok szép ötletes dolgot örömmel láttunk a tárlatokon. Ő nagy tehetség! Remélem jó egészségben találják soraim.

Nagyon kérem legyen kegyes a Báró úr hol és hogylétéről értesíteni. Szüleimtől a legszívélyesebb üdvözetekkel, régi őszinte híve – Kacziány Adrienne

Bpest I. Kelenhegyi út 12-14.
(Műteremház.)

Ofner Artúr Mednyánszky Lászlónak

Tátrafüred, Grand Hotel
1918. március 25.

Mélyen tisztelt báró úr!

Művészetének régi tisztelője és báró úrnak régi barátja hallotta, hogy Méltóságod Bécsben hosszabb ideig fekvő beteg volt és most Nagy-Eöörön tartózkodik. Nem akarja nyugalmában háborgatni s általában csak arra kéri, hogy a mellékelt levelezőlapon két sorban értesítse hogylétéről. Főnt jár, avagy kell e még gyakran ágyban feküdni. Én a levelezőlapot tisztelőjének továbbítom.

Mély tisztelettel

Ofner Artúr²⁹

Mednyánszky László Pálmai Józsefnek

Nagyságos Pálmai József úrnak

²⁸ Kacziány Adrienne (1877-1928?) festő, Kacziány Ödön leánya.

²⁹ Személyét nem sikerült azonosítani.

Budapest
I. Krisztina körút 10.

Nagyőr [1918]. Március 29.

Édes Jóska!

Nagyon szépen köszönjük a sok szép dolgot, amit küldesz.

Kérjük a szivarkák árát légy oly jó írd meg.

Honnan kerítetted a régi aquarell dolgokat és a régi *Blackokat*? nagyon régi ösmerősök ezek.

Itt szép az idő csak még *kissé híves*, azóta mióta elmentél mindig betegeskedtem, 2 nap óta megint jobban vagyok.

Kacziányiéktól kaptunk egy igen kedves levelet, hála istennek jól vannak.

Hogyan van kedves nővéred?

(Budapesten már meleg lehet)

Bír már kijárni?

Ha nem túl terhes néked kérlek egy pár *gamaslit* küldhetnél utánvétellel (*vickel camaschen*) az enyém nagyon hamar kopik, és még soká kell befáslizott lábbal járni.

Reményilem egy hónap múlva jöhetek, a tétlenség már nagyon terhes kezd lenni.

Hogyan van az izzadmány, mert jön a nyár, fog kelleni egy rendes curát használni, Megbeszéljük a dolgot Budapesten, nem hiszem, hogy soká lehessen ezen dologgal várakozni.

Sándor³⁰ fog reményilem adni practicus tanácsot, csak már a háború szűnne egyszer meg, ez mindent nehezít módfelett.

Sándort tisztelem

Schmidtnét és leányát, a szegény beteget

Ölel igaz barátod

László

Mira Klaber Czóbel Istvánnénak

Bécs, 1918. március 31.

Igen tisztelt Bárónő!

Bocsássa meg, hogy becses soraira csak ma válaszolok, influenzából lábadoztam, s meglehetősen megviselt. Tegnapelőtt óta vagyok megint láztalan, s nagyon szívesen teszek eleget a kedves Bárónő kérésének, hogy a Báro úr ellátásában segítségére

³⁰ Dr. Hisz Sándor. Ld. a 3. jegyzetet.

legyek. A mellékelt étrend talán hasznos lehet Önnek. Báró úr hallgatása tulajdonképpenyon is felizgatott bennünket. Azt, hogy nem szívesen ír, az uram nagyon jól tudja; de hogy *egyáltalán nem* hallat magáról, most a betegsége után, pedig kértük is, hogy néhány sorban írjon hogyléte felől, ezt nem értjük. Különösen én vagyok *nagyon nyugtalan*, s kérem önt, tisztelt Bárónó, hogy legyen szíves elmondani nekünk, hogy van a Báró úr. A tartalékos kórház katonai orvosa is kétszer hívott már, hogy nincs-e valamilyen hírem a Báró úrról. Ő is várt néhány sort a Báró úrtól. Remélem, hogy az aggodalmam alaptalan és csupán lusta írni. B. férjemuram azt mondta: „Istenre mondom, inkább fest egy 20 méter hosszú képet, minthogy írjon egy sort.” Talán igaza van. Kérem, adja át szívélyes üdvözetünket neki; bár tulajdonképpen *egy kicsit* haragszom rá, hogy egyáltalán nem jelentkezett, de természetesen csak ha jól van.

Remélem, hogy soraim drága Bárónót, férjeurát és kedves mindnyájukat jó egészségben találja; mi jól vagyunk, az uram szorgalmasan dolgozik, szerénységem pedig igyekszem a háztartáshoz mindent megszerezni, ami pedig nem megszerezhető. Vágyakozva várom fiainkat, akiknek szabadságra kellene jönniük, a húsvét igen szomorú volt a gyermekeim nélkül.

Szívélyes üdvözlettel férjemtől is
az Önt tisztelő Mira Klaber

Étrend

Vasárnap

Délben

Krumplileves, csirke édes-savanyú szósszal (becsináltszósz), almakompót

Este

Tejbegríz, vajjal, néha lehet reszelt csokoládéval és cukorral

Hétfő

Délben

Ínyencleves, répa édesen, palacsinta túróval vagy befőttel

Este

Zsemlegombóc szilvaszósszal

Kedd

Délben

Juliusuppe [rántott leves kenyérrel beáztatva], főtt krumpli paradicsomszósszal, sűrűn és édesen elkészítve, aztán túróknédli

Este

Császármorzsa szilvakompóttal

Szerda

Délben

Rántott leves grízgaluskával, babpüré, ha lehet, tejjel készítve, szilvakompót almával keverve

Este

Spenót, mellé pirított burgonya

Csütörtök

Paradicsomleves krumplicipürével, ha lehet, tejjel készítve, sok vajjal készített omlett gyümölcsökkel

Este

Tészta vajban megfogatva, cukros mákkal

Péntek

Árpadaraleves, halfilé vajban sütve, köretnek krumpli, sült talkedli lekvárral

Este

Túrós nokedli, ha lehet tejszínnel, egyébként vajjal, kevés cukorral a tetején

Szombat

Bableves, sárgarépa édesen, almás rétes

Este

Polenta vajjal, vegyes kompót

Természetesen *minden* ételt só nélkül kell készíteni; de hogy azért legyen íze az ételeknek, zsírral (vajjal) és cukorral segítettünk magunkon. A szószok édeskesavanyúak (alkalmanként némi citrommal), hogy kicsit pikánsabb legyen az ízük. A rántott levest kicsit sűrűbbre kell főzni, hogy ne legyen vizes és unalmas ízű.

(Hessky Orsolya fordítása)

Kláber Gyula és Mira Klaber Mednyánszky Lászlónak

Igen tisztelt kedves Báró Úr!

Mért nem hallunk magáról? Hogy van? Milyen volt az utazás? Igazán gondolhatja, hogy milyen szívesen hallottunk volna a hogyléte felől. Odakint most biztos nagyon szép minden. Mi elég jól vagyunk. Gyula szorgalmasan dolgozik, és már nem számolja olyan buzgón a tengeralattjárókat. Szívélyes üdvözlettel odaadó híve

Mira Klaber

[a lap túloldalán:]

Kedves Öregem!

Egyáltalán nem értjük, hogy miért nem kaptunk eddig hírt felőled. Megérkeztlél? Hogy vagy? Mikor gondolsz visszajönni?

Üdvözlettel hűséges

Klábered

(Hessky Orsolya fordítása)

Singer Sándor³¹ Mednyánszky Lászlónak

Singer és Wolfner Budapest
Könyvkereskedés és Könyvkiadóhivatal
Budapest, 1918. IV. 5.

Kedves barátom,

A következő dologról értesítelek: Húsvét hétfőjén nálam ebédelt Kuffler Albert³² földbirtokos és nekem azt mondta, hogy egy rokona, akinek a birtokod közelében van a gazdasága, reflektálna az egész fekvőségre, még pedig oly árat adnának, amely a mai nagyon kedvező konjunktúrának minden tekintetben megfelelne és amely árról nem is álmodtál sohasem – ha életedbe egyáltalában számokkal álmodtál volna!

Én a tényt leszögeztem, s távol áll tőlem, hogy téged akármilyen módon befolyásolni akarnálak; csak megragadtam a kedvező alkalmat, mikor a nővéred ő méltóságánál tartózkodol, hogy a dolgot megbeszélhessed.

Mindenesetre kérlek válaszolj, vagy minden indoklás nélkül: „nem adjuk el”, vagy pedig: „a dologról beszélni lehet ilyen vagy olyan módra”; nekem ilyen választ Kufflerrel kell közölnöm.

Remélem, hogy jól érzed magadat.

Maradtam szíves üdvözlettel

Őszinte régi híved

Sándor

Mira Klaber Czóbel Istvánnénak

Bécs, 1918. április 8.

Igen tisztelt Bárónó!

³¹ Wolfner József cégtársa.

³² Személyét nem sikerült azonosítani.

Tegnap este kaptuk meg levelét, s el tudja képzelni, hogy a testvérbátyja állapotáról szóló hírek mennyire elszomorítottak bennünket. Folyamatos hallgatása alapján tulajdonképpen már sejtettem is, hogy valószínűleg nem érzi magát különösebben jól. Ma reggel beszéltem telefonon dr. Weiss parancsnok úrral a tartalékos kórházban, s azt a felvilágosítást kaptam, hogy a drága Bárónőt is informálták, hogy telefonált a Sajtóhadiszállásra, s a Báró úr felvételének nincs akadálya; Báró úrnak csak egy (nagyon rövid) keresetet kell elküldenie a Sajtóhadiszállásra, talán Sobička őrnagynak,³³ mivel megint beteg. Akkor rögtön beleegyeznek. Dr. Weiss azt mondta, hogy egy szoba szabad lesz, egyet a Báró úr részére úgyis lefoglal. Engedje meg, hogy azt tanácsoljam a Báró úrnak, hogy *azonnal* írja meg a keresetet, ne habozzon, ha nem érzi jól magát. Szeretném kérni a Báró urat (az uram nevében is), hogy töltsön nálunk néhány napot; talán kellemes lenne neki, ha először hozzánk jönne, aztán a kórházba. Hogy a szobája készenlétben áll, és hogy számunkra kedves és drága vendég, azt a Báró úr jól tudja, biztos nem kell róla külön biztosítanom. Szóval kedves Bárónő, ugye igazam van; inkább azonnal szervezzék meg az ide utat, talán hamar és tartósan felépül megint. Dr. Weiss arra gondolt, hogy *hibát* vétett a hideg pakolással. A báró úr mindig rajongott érte. De az ő esetében minden hideg kezelés *nagyon* veszélyes. Dr. Chanel a házi orvosom, aki mindig támogatta és kezelte is a Báró urat, *óva intett tőle ebben az esetben*, pedig egyébként nagy rajongója a hideg vizes kúrának.³⁴ Nagyon reméljük, hogy a folyamatos orvosi felügyelet mellett hamar felgyógyul. Kivel utazik ide a Báró úr? Talán idehívhatja Pálmay urat is? Hiszen egyedül semmiképp sem utazhat. Az uram köszönti a Báró urat, ha szeretné, hogy elhozza a pályaudvarról, akkor természetesen készen áll rá, hiszen szabadon mozoghat. Báró úr ne aggódjon miatta, és néhány napig egészen biztosan *könnyen* szabaddá tudja tenni magát. Kérem, értesítsenek bennünket, hogy hogyan döntöttek. Szívélyes üdvözzel Önnek és szeretteinek, az Önt felettébb tisztelő

Mira Klaber

Kézcsók a férjemtől. Mindketten szívélyesen üdvözöljük Mednyánszky Báró urat.

(Hessky Orsolya fordítása)

³³ Georg Sobička százados, később őrnagy, az ún. Kunstgruppe (Művészcsoport) vezetője a Sajtóhadiszálláson.

³⁴ Mednyánszky – de családja is – feltétlenül hitt a homeopátiában és a Sebastian Kneipről elnevezett – gyógyteákkal kiegészített – vízkúra gyógy módban. Mednyánszky már 1896-ban is ehhez folyamodott. (Mednyánszky László *feljegyzései 1877-1918*. 2003. i. m. 96.). 1918 nyarán nővére is megpróbálkozott nála ezzel: „Próbáltam vízzel kezelni, ez ugyan az egyik bajnak jót tett, de a fő baj, az elmeszesedés ment a maga útján.” (Mednyánszky-*olvasókönyv* 2000. i. m. 73.); Wolfner Józsefnek írta Mednyánszky 1918. szeptember 18-án: „Egy hónap óta használom a vízkúrát, remélem ez használni fog, minden eddigi kezelés haszontalannak bizonyult. Nem is hittem volna, hogy vesebajom ennyire makacs.” *Hangulat* 2002. i. m. 117.

Pálmai József Mednyánszky Lászlónak

Budapest 1918. április 14.

Édes László!..

Részvétellel értesülök soraidból, hogy elutazásom óta ismét beteg voltál. Istenem, amitől óvtunk, csak nem próbálkoztál meg vesebajodnál vízkúrával?..

Azt írod, hogy már alig várod, hogy dolgozhass. Meghiszem azt, de orvosi tanács nélkül, ameddig nem szabad, kérek ne erőltess a munkát. Erről különben úgyis beszélünk még. – Sajnos, Bécsben, ha szabad is lesz dolgoznod, az ottani teljesen tűrhetetlen élelmezési bajok miatt – egyelőre Neked nem tanácsos. Mert jóllehet Klaberné minden lehető elkövetne, de Neked szükséges, kifogástalan ételmelet legfőljebb néha sikerülne neki szereznie. Neked pedig még jó ideig dietikusan, jól és egészségesen kell táplálkoznod s gyomorrontásoknak magadat kitenni nem szabad. Azért azt hiszem, legtanácsosabb lesz, ha egészséged teljesen helyreállott, Pesten dolgozni. Amennyiben pedig ezt a rossz lift miatt a Podmaniczky utcai műteremben³⁵ tenned nem lehetne, majd gondolkodom alkalmas és háborgatásoknak ki nem tett lakásról. A stúdiókat majd elhozom és értesítelek, hogy *kiváló* deszka anyagról egy pap ismerősöm gondoskodott nekem, azt nemsokára megkapom.

Ezeket úgyis megbeszéljük még bőven.

Pataky barátom,³⁶ a Miniszterelnökség irodavezetője révén ma, vasárnap tudomásomra adta, hogy a palota feldíszítésére 2 darab nagy képedet bocsátotta a rendelkezésükre a Szépművészeti Múzeum. Tájépek – meg fogom őket nézni.

Nővérem szívélyes üdvözlő és köszöni a róla való megemlékezést.

Már jár és dolgozik, kisebb bajokat leszámítva, az egyik dobhártya ferde ugyan, de az hallásában nem zavarja, Sándor azt mondja, hogy az is magától fog helyreállani.

Én kitűnő időjós vagyok, minden nap süttetem a hátamat, ha van – nap!..

Ha munkába fogunk, az zavarni nem fog, persze akkor tudok dolgozni legjobban, ha lapockám nem sajog.

A sajtó állást újból felajánlották nekem, de nem fogadtam el, bár a legbensőbb kontaktusban vagyok velük.

Szükségünk lesz rá.

Kérlek szépen, tolmácsold szívélyes üdvözetemet k. családodnak és kézcsókomat k. nővéred Őméltóságának és pár nappal előbb értesíts, mikor jöjtek.

Sándornak telefonáltam s kértem őt, tolmácsolja sz. üdvözettedet édesanyjánál. Szívből mielőbbi teljes és friss jó egészséget, majd vigyázok reád, nem mindig szófogadó vén fiú.

³⁵ Mednyánszky 1915 decemberében Belgrádból Budapestre utazott szabadságra. Wolfner József gondoskodott számára műteremről a Podmaniczky u. 67-ben.

³⁶ Pataky Tibor (1889–1953) jogász, utóbb miniszterelnökségi államtitkár.

Szeretettel ölel:

Józsi

Kacziány Adrienne Czóbel Istvánnénak

1918. május 1. Bpest.

Kedves Bárónő!

Nagyon megörültünk kedves levelének. Hála Istennek, hogy már jobban van a beteg - Ébner Lajos³⁷ címe női festő-iskola igazgatója, Buda, Várbazár, ott van a műterme és egész nap ott tanít. Hogy a Báró úr második kérdéséhez lelkiöstermetesen eljárassak, szükségem lenne tudni, hol lesz a műterme? Tessék azonban, kedves Bárónő, amíg lehet őt visszatartani. Apám azt üzeni neki, kész *öngyilkosság* lenne most ide jönni! - A jó erős tátrai levegőn hamarosan megerősödött, de 1-2 hét alatt a rossz táplálkozással (és a sok dolog) visszaesik és ez sokkal veszélyesebb lesz. - Itt az élet most nagyon csúnya. Egy beteg embernek abszolút semmi tápláléka nincsen. - A kenyér rossz (kis kétszersült vagy fehér kenyér nincsen.) A vendéglők leginkább hús ételekkel szolgálnak. Tej nincsen. - (Mi anyámnak 2 orvosi bizonyítványra minden másodnap 1/2 liter tejet alig kapunk). Ha azonban mégis minden áron ide akarna jönni, tessék velem tudatni, *van-e már műterme és hol?* Jó lenne itt a közelben keresni? Akkor hozzánk jöhetne. Nálunk mindig diétás koszt van, lévén 2 beteg, és magam is kissé rokkant. (Vakbél bajom volt.) Ha ez azonban neki nem felel meg, úgy én keresni fogok még. -

Anyámtól és apámtól sok szép üdvözléssel. - Viola nővérem³⁸ szerencsétlenül járt a múltkor. Egy szálka ment a jobb keze körme alá és rögtön operálni kellett. Most nem is tudjuk, hogyan van! Levelet olyan ritkán kapunk, 8 napig jön a posta Berlinből. - Ez igen nyugtalanít minket. - Szíves válaszukat várva.

Sokszor üdvözlő valamennyiőket régi kész híve

Kacziány Adrienne

I. Kelenhegyi út 12-14.

Mira Klaber Czóbel Istvánnénak

³⁷ Deák-Ébner Lajos (1850-1934) festő. Mednyánszkyval együtt dolgoztak Szolnokon 1877-ben, ahol ő ápolta Mednyánszkyt, amikor súlyos ízületi reumával ágyának esett. 1887-1922 között a Budapesti Női Festőiskola vezetője volt.

³⁸ Kacziány Viola (1880-?) színésznő. 1911-től németországi színházakban lépett föl. Ady Endre többször is elismeréssel írt róla debreceni újságíróskodása idején.

Bécs, 1918. május 16.

Igen tisztelt Bárónő!

Bocsássa meg, hogy becses soraira csak most válaszolok. Őszintén szólva haboztam a levél feladásával, mivel kedves Bátyja hogylétét *annak idején* egyáltalán nem tartottam kielégítőnek. Sok mindent végigcsináltunk együtt. Pálmay úr ezúttal nagyon értelmesen viselkedett; segített nekem a Báró Urat lenyugtatni. Időnként ugyanis olyan idegállapotba került, valószínűleg a Wolfnerrel le nem rendezett ügyei keringtek a fejében, nem tudott semmit sem csinálni, egyfolytában szédülési rohamai voltak, étvágytalan volt és rosszalkodott a gyomra. Természetesen hívtuk az orvost, naponta lábfürdőt vett, forró és azonnal hideget, kapott orvosságot, ivott keserűvizet, de semmi nem *segített* és továbbra sem volt kedve dolgozni. Ez annyira rossz hangulatba kergette, hogy ismét a kórházba akart menni. Akkor érkezett az Ön távirata, hogy a Báró Úr Nagyórról Pestre utazik,³⁹ és íme, a Báró Úr friss lett, energikus, festett néhány kisebb képet, kettő közülük *csodálatosan* erőteljes, és ismét reménykedő lett. El tudja képzelni, mennyire megörültem. Ez a folyamatos halálvágy és életunt hangulat (véget vet mindennek stb.) egészen felizgatott. Persze mindig eltereltem a figyelmét, de mindig csak kis ideig sikerült. Hála Istennek ez most már elmúlt. Pálmaival pénteken délben jó hangulatban kelt útra, a Sajtóhadiszálláson keresztül szereztem neki egy első osztályú kupét, magam mentem oda és mondtam nekik, hogy a Báró urat kímélni kell, és gondolom, hogyha Wolfnerrel az ügy remélhetőleg gyorsan és simán lezajlik, Báró úr még sok szöveget alkothat. Kibéreltem neki egy szobát a *mi házunkban* a harmadik emeleten. Akkor nem lesz olyan egyedül, mint eddig a műteremben, és *gondoskodom* is róla. A lakás egy nagyon rendes, intelligens személy (özvegyasszony) tulajdona, van fürdőszoba, ami *nagyon fontos*, mert nem kell szolgát tartani, ami most nagyon bonyolult lenne. Báró Úr majd nálunk eszik, a műterem itt van a szomszédban, egy nagyon szép és kényelmes, levegős szoba alattunk. Röviden: minden nagyon jó. Csütörtökön néhány napra Budapestre utazom a nővéremhez, és ha lehet, felkeresem a Férjeurat és Mednyánszky Báró Urat. Már megbeszéltük. A fiammal utazom, aki most tanulmányi szabadságon van, és lehetséges, hogy a Báró Úrral együtt jövünk vissza Bécsbe, ha az ügy Wolfnerrel már elintéződött. Úgy hiszem, elég részletesen beszámoltam. Ön hogy van, igen tisztelt Bárónő, Pálmai mesélte, hogy a férjével együtt Önnek sem voltak könnyű napjai. Remélhetőleg mostantól tartós javulás következik majd. Az orvos szerint elsősorban az idegek játszanak szerepet, és azok most megnyugodhatnak. Hogy van a kedves családja? Kedves leányáról⁴⁰ a Báró Úr sok szöveget mesélt, igazán kíváncsi vagyok a munkáira, amik bizonyára nagyon különlegesek. Van

³⁹ Czóbel István.

⁴⁰ Czóbel Margit (1891–1972), Czóbel István és Mednyánszky Margit fiatalabb leánya, festő. Ld. Katarína Beňová tanulmányát jelen számunkban.

3. A fiatal Czóbel Margit és a nagyőri családja,
1910–1920 körül. Fotográfia,
AVU SNG, Fond Mednyánszky, ltsz.: 20Fe-10
© Slovenská národná galéria, Bratislava

valami látnivaló Pesten? Szívélyes üdvözlettel az Ön odaadó híve, az Önt forrón tisztelő

Mira Kláber

(Hessky Orsolya fordítása)

Pálmai József Czóbel Istvánnak

Budapest, 1918. július hó 2-án

Méltóságos Uram!

Mészáros Ferenc bankigazgató úr a könyvszakértői feladatát elvégezte s f. hó 1-én beszéltem vele a dolgokról.

Tamás Henrik⁴¹ valami „*kész nyilatkozatot*” kívánt volna velem aláírni, amit természetesen nem tett meg, egyszerűen jelentést adván a t. Cégnek arról, amit neki Tamás úr megnézni megengedte – az stimmel! Szóval önkényesen, amit megmutatni akartak és nem nagylelkűen, „*önkéntesen*” adtak felvilágosítást, engedtek betekintést. Mészáros bankigazgató kijelentése olyan sürgős volt nekik, hogy a szolgát küldték már érte, aki azt mondta, hogy „*az urak már együtt vannak*” és várják már a nyilatkozatot. Óvatosságból Mészáros úr meghagyta magának jelentésének másolatát, tehát arra kértem őt bocsássa azt dr. Platthy György képviselő úr rendelkezésére, hogy azt lemásoltathassa és nekem revideálás, illetve észrevételezés céljából rendelkezésemre bocsáthassa. Magát a szerződést kezébe nem adták, a kifizetett összegek helyes voltára végre pedig mivel minden egyoldalúlag történt – véleményt nem adhat, csak constatalhatja azt, amit Tamás úr neki szóval bementett kijelentvén, hogy a cassa könyvben minden be van vezetve. Állítólag azon a képzeleten, amelyeket a cég Lászlótól megvásárolt, *én aláírva* vagyok, mint tanú szerepelek!?. Kötelességemet nem kell kidomborítanom, de ha ez tényleg úgy van – és Mészáros úr a legnyomatékosabb kérdéseimre következetesen megerősítette – akkor László vagyónának, illetve képeinek nagy részét ez alapon remélem megmenteni!..

Nagyon *fontos* okok kívánják, erről bárki idegen előtt most nem nyilatkozni.

Tényleg vannak képek annál az úrnál, de Mészáros úr észrevételeiből sajnos az is kiderül, hogy 200–600 koronáért az egész Wolfner család és Tamás úr is elláthatta magát László képeivel, mivel reájuk volt bízva az árak megállapítása, tehát Csáky szalmájának tekintették László képeit.

⁴¹ Tamás Henrik (1879–1960) neves műgyűjtő, műkereskedő. 1898 óta dolgozott a Singer és Wolfner cégnél s idővel a vállalat egyik igazgatója volt. Mint emlékirataiban írta: „22 éven át foglalkoztam Mednyánszky László festőművész menedzselésével a könyvkiadó megbízásából.” *Tamás Henrik emlékezései (művészekre, képszalonokra, a Tamás Galériára...)* és *műgyűjteménye*. Sajtó alá rend. és bev. Nagy András. Pécs-Budapest, 2004. 27.

Mihelyt a másolat meglesz, mihelyt én azt észrevételeimmel elláttam és dr. Platthy szükségesnek fogja tartani – azonnal értesíteni is fogja Méltóságodat.

Sajnos, habár László szabad kezet adott dr. Platthynak – nagyon kívánatos volna, ha László ez idő szerint Nagyőrön volna úgy a maga, mint Méltóságok érdekében.

Őméltósága a Báróné mindent elkövetett erre nézve, írjon neki mielőbb, hogy jöjjön Nagyőrre, én szintén ez irányban fáradozom és pár nap óta hajlandóság is mutatkozik Lászlóban erre, mert vízkúrárt kíván venni.

Akiről már beszéltem az a Povozsán⁴² nevű kocsis – *megtudván, hogy a Méltóságos báró úr otthon nyaralt*, bátorkodott 2 l. lapot írni. Egyiket felbontottuk és én mindkettőt borítékba téve azzal küldtem őket neki vissza, hogyha még egyszer írni mer, levelét instrukcióm kapcsán szíves visszakézbesítés céljából a rendőrségnek küldöm el.

László egy kicsit neheztelt érte, mondván, hogy míg én ügyében Mészárosnál jártam, nála kopogott valaki s ő Povozsánnak gondolja. Nem hiszem, hogy ő lett volna, de vagy én vagy dr. Hisz állandóan mellette vagyunk, mert attól is tart, hogy Tamás úr vagy az érdekeltség más tagja hozzá jöhetne, és azt írathatna vele alá beteg állapotába: ki mit akar!..

E pillanatban nálam járt Wolfner szolgálja, (:3-án reggel 1/2 8 kor:) hajszolván Lászlót, hogy melyik kórházban van, vagy hol van?!..

Nővérem és kishúgom végighallgatták kijelentéseimet, illetve azon üzenetemet, mely szerint Méltóságod és dr. Platthy intézik ügyeit teljes felhatalmazással, forduljanak ide [a levél itt véget ér]

Pálmai József Czóbel Istvánnénak

Boríték: Czóbel Istvánnénak, Nagyőr

1918. július

Feladó: Pálmay József, I. Krisztina krt. 8-10. II. em. 24.

Budapest, 1918. július hó 4.

Méltóságos Báróné!.. Éppen most jöttünk haza Lászlóval gróf Csáky Lajosnétól,⁴³ ki Lászlónak azt tanácsolta, hogy legcélszerűbb lenne a vízkúrárt Nagyőrön megcsinálni.

László ennél fogva szépen kéreti Méltóságodat, lenne kegyes neki őszintén megírni, hogy ez idő szerint az ő jövele és otléte nem-e alkalmatlan, mert azt hiszi, hogy vendégek vannak, s ha ez így lenne, azt azáltal kerülné el, hogy itt dr. Balognál venne kúrárt.

Őméltósága gróf Csáky Lajosné különben szintén írni fog.

⁴² Povozsán János Mednyánszky egyik rendszeres támogatást élvező barátja. 1912-től többször szerepel Mednyánszky feljegyzéseiben.

⁴³ Gr. Csáky Lajosné sz. br. Seraphine Lo-Presti de la Fontana d'Angioli (1855-1929).

Mint megírtam, más érdekek is ezt parancsolnák, minek folytán kérem a Méltóságos Báronét méltóztassék Lászlónak vagy nekem ajánlott expressz értesítést nyújtani, hogy utazhassunk.

Kezét csókolja László üdvözetét tolmácsolva, tisztelő hívük:

Pálmai József

Wolfner Gyula Mednyánszky Lászlónak

Budapest, 1918. július 31-én [töredék]

Kedves Mester!

Nagyon megörültem, hogy sikerült hálókocsit kapnod, s hogy legalább kényelmesen utaztál. A többit megteszi a családi gondozás és a levegő. Nem örültem az ajánlás dacára a mesteri kis képnek - elvártam volna érdekes barátságunk - ha megengeded - alapján

[a levélből itt hiányzik két oldal]

hogy nem viszonzol olyan természetes figyelmeket, amelyeknél nagyobbakhoz sohasem adtál alkalmat.

A hét végén szándékozunk Lomnicra Bethlenhez utazni⁴⁴ s ha egyszer egészséged megengedi s valóban át akarsz rándulni, úgy bizony annak igen örvendének. Jó egészséget kíván

tisztelő híved

Wolfner Gyula

Pálmai József Mednyánszky Lászlónak

Budapest 1918. augusztus hó 1.

Édes László!..

Én tegnap d. e. 10 óra felé szerencsésen megérkeztem és mivel kedves hűgaidnak is megígértem,⁴⁵ hogy deszkát és egyéb anyagot is küldök nekik - ezekről még tegnap gondoskodtam és a deszkákat, mivel ők miniatűr képeket is festenek - különféle méretekre szabtam meg.

⁴⁴ Feltehetőleg az 1895-ben épült Bethlen-házban működő szállodáról van szó.

⁴⁵ Czóbel István és Mednyánszky Margit leányairól, Czóbel Margitról és Czóbel Mariannáról (1890-1929) van szó.

Ezeket holnap délelőtt fel fogom adni a postára.

Ma délelőtt, minthogy Klein Dávid⁴⁶ úr levele már itt várt, momentán nélkülözhető készpénzemből egyelőre 300 koronát adtam fel a címére.

Húgom éppen hogy elhozta a postai vevényt betoppant hozzám Klein úr maga is, és amikor értesül a 300 korona elküldéséről – nagyon megörvendett neki!.. Körülbelül 2 órán át itt fogtam őt – kilátásba helyezvén neki, hogy nemsokára még kapni fog tőlem pénzt s kértem tőle információt.

Ezekről majd szóval.

Ajánlkozott, hogy szerez zsírt stb. és mivel valakitől már értesült, hogy Nagyőrön vagy – bár másképpen kívántam azt, illetve hogy hozza hozzám és én azt neki megfizetem – maga akarja elküldeni. Mindegy, majd kikérdezem az árat és megterítem neki. Ne fizessétek tehát, jobb ha minden ilyen nálam van számon tartva. Meglátjuk, hogy amikor a fülke dolgot délutánra tolták el, valakik másra is voltak kíváncsiak!..Emlékezni fogsz, hogy a Vigadónál a sokoldalú *nagy* íróval találkoztam,⁴⁷ kit amint rögtön szóltam neked, illő távolságban elkerültem, nehogy szóba kelljen vele állnom. Ma délután aztán igen jó forrásból arról értesültem, hogy az Alkotás utcától végig a pályaudvarig lassú és gyorsabb lépésben, aszerint, amint a kocsink haladt – számozatlan fogat kísért bennünket.

De ilyen vagy Te, míg nekem főtt a fejem amiatt, hogy az utolsó percekben Öcsivel hol foghatnék el egy facér fiakert, Te a fiúval csak engem lestél a balkonról, pedig talán az ki kísért bennünket, ha szépen megkértük volna, velünk együtt a csomagjainkat is kivitte volna a vasúthoz s az, amit fizettem a kocsisnak, jó lett volna neki borraivalónak!..

Sajnos, nevét nem tudták nekem megmondani, de valószínűleg a képhiéna fajta-hoz tartozó szerzet volt.

Talán az elszámolás után ez a rossz szokásuk is el fog maradni, pedig milyen jó, hogy őrizetünkre is telik ebben a kétes időben!..

Csimától⁴⁸ ma arról értesültem, hogy a kisebbik állványt akadálytalanul vették fel a múlt héten, míg a nagyot nem akarták felvenni hétfőn s azért már írni akart.

Holnap majd eligazítom ezt is egy kis rájuk pírítással, mert hát 3 méteres ládákat stb. láttam felhalmozódva a kassai állomáson és egy tölgyfa állvány sokkalta kisebb kutya s még csak nem is ugat.

Helyette tehát ugatok majd holnap én.

Platthyt is holnap keresem fel s ugyanekkor gr. Csáky Lajosné is, estefelé pedig elintézem végre a vászon dolgot.

A k. nővéred Őméltóságának küldeni ígért dolgokat egyelőre betelefonáltam s van rá remény, hogy mindenképp s így teából is lesz.

Most csak arra kérek édes Lacikám, légy erősebb, mint az idegeid (:mert erős a

⁴⁶ Klein Dávid a Singer és Wolfner cég raktárosa volt, Mednyánszky „fogadott Fia”. Ő intézte Mednyánszky ügyes-bajos dolgait. A festő hozzá írt leveleit ld.: *Hangulat* 2002. i. m. 88-104.

⁴⁷ Talán Pekár Gyula vagy Herczeg Ferenc.

⁴⁸ Csimó vagy Csima, Mednyánszky egyik régi támogatója.

hitem, hogy muszáj nekik szót fogadni:) és tórd a kúrát és nekem sem fog ízleni - a meleget!..

Nem lesz ez mindig így!..

Munka nélkül, tudom, nem tudsz veszteg maradni, de ne sokat fáradjál, mert még kímélned kell az erőidet.

Kedves húgaidnak azért küldöm a deszkákat stb., hogy veled ők is pingáljanak, de őrizzenek, hogy, hogy ne sokat!..

Remélem, hogy mire viszontlátlak minden bajt felejtett vidám jókedvet fogok látni az arcodon.

Mindnyájatoknak szívélyes üdvözlettel és kézcsókomat küldve Öm. k. nővérednek, Téged szeretettel ölel igaz híved és barátod:

Józi

Sanyinak is szólok a Cornél dolgában. - Nővérem és [...] üdvözölnek. - Ha csomag beérkezett, kérek szíves értesítést.

Mira Klaber Czóbel Istvánnénak

Bécs, 1918. augusztus 2.

Igen tisztelt Bárónő!

Bocsássa meg, hogy hosszú ideig válaszolatlanul hagytam becses sorait. Talán a Báró Úr említette Önnek, hogy két hétig Budapesten voltam, ahol találkoztam és beszéltem is a Báró Úrral, és remélem, hogy minden tekintetben tökéletesen kipihente magát. Azért voltam Pesten, hogy élelmiszert vegyek; legalább elfogadható áron, mert itt Bécsben egyszerűen lehetetlen dolgokat beszerezni. Az uramnak legalábbis hentesnek kellett volna mennie, nem festőnek. Mi lesz ennek a vége?! Magamat is elláttam, mondjuk úgy, néhány hétre, de *nagyon nehéz* volt a dolgokat beszerezni; ezért ajánlom Mednyánszky Báró Úrnak, hogy a pesti minisztériumtól szerezzen kiutalási engedélyt. Szereztem Báró Úrnak a Sajtóhadiszállás orvosától igazolványt, és mondhatom, nem volt nehéz megkapni ezt az engedélyt. Pálmay elmulasztotta ezt a *fontos lépést*? Kicsiségről van szó, lustaságból halasztotta egyik napról a másikra, ezért kérem Bárónő, hogy vegye kézbe ezt a dolgot, egyébként nagyon nehéz és drága lesz a Báró Urat Bécsben élelmezni. A liszt kilója 25 korona, a vajnak 70 korona stb. Bűn volna ennyi pénzt kifizetni. Pálmai úr megbízhatatlan ember, egyre inkább látom. Azt mondta nekem, hogy 4 képecskét eladott 4500 koronáért a Báró Úr részére (ez most volt Budapesten), abból 4000 koronát átadott a Báró Úrnak?? és 500 koronáért élelmiszert vett. Sem én, sem senki más nem látta ezeket az élelmiszereket. Látja, tisztelt Bárónő, nagyon félek, hogy a teljes szakítás Wolfnerrel [...] Remélem, hogy aggodalmaimat, amelyekkel férjem is egyetért,

helyesen értelmezi. Hiszen nagy kár volna, ha egy ilyen nagy művészt folyamatosan kihasznál egy szerintem kétes egzisztenciájú egyén. Mindenesetre én megtettem a kötelességem, és őszintén feltártam Önnek félelmeimet. Önnek hogy szolgál az egészsége, Bárónő? Fogadja szívélyes üdvözetemet! Szerető, az Önt mindig tisztelő híve

Mira Klaber

Pansion Waisen
Sopron vármegye, Márcfalva⁴⁹

(Hessky Orsolya fordítása)

Pálmai József Mednyánszky Lászlónak

Édes László!

Sürgönyeidet átadtam dr. Platthynek, és ő azonnal fog intézkedni a műterem dolgában.

E tekintetben tehát ne aggódjál, jó kezekben van, ma délután személyesen eljár az elnök helyettesnél.

Tudjuk, ki animálja – bizalmas felvilágosítást fog kapni a rekviráló hivatal.

9-én akartam elutazni, de csak 10-én a reggeli gyorssal utazom az élelmezési engedély miatt, ami most nagy tortúrákhoz van kötődve – de meg lesz, ami kell!

Valami tévedés van a dologban, mert Platthy nem készült most Nagyőrbe, mert a politikai helyzet nem engedi – ellenben nagyon kéret, hogy átutazóban úgy osszuk be a dolgot, hogy meglátogasd, nagy szükség van erre. Majd megbeszéljük, hogyan lesz lehetséges, mert hiszen eddig én is tájékozatlan vagyok abban a tekintetben, hogyan utazunk? Ismétlem, fogom, ami fogható, és élelmiszert még akkor is kapunk immár Bécsben, ha nem kapnának engedélyt, amit nem hiszek, ha Platthy lép közbe.

Demján sajnos onnan elment. Ez lett volna, a legrövidebb s én nehogy össze-különbözzek az intéző marhával, akinél kétszer voltam, helyesebbnek találtam Platthy segítségét venni igénybe.

Vajat, zsírt most semmi pénzért szerezni nem tudok, 1-2 hét múlva azonban küldik – mindenféle elszámolásra hagytam egy postafőnöknek 1500 koronát – ez vállalja!

Egyebeket szóval és amint ismét megnyugtathatlak, nem kell semmi tekintetben aggódnod, csak minden idejekorán legyen az én, illetve ügyvéded kezében. A legszívélyesebb üdvözléssel és K. Nővérednek kézcsókkal Téged szeretettel ölel igaz híved:

Józsi

⁴⁹ Mattersburg, Ausztria.

10-én ott leszek!
Budapest 1918 aug. 7én

Pálmai József Platthy Györgynek

Budapest, 1918. augusztus 5-én

Kedves képviselő Úr!

Mednyánszky báró úr egyidejűleg nekem is táviratozott, hogy a Podmaniczky utcai műterem bérét kifizessem, egyben értesített, hogy bécsi műtermének bérét Nagyórról küldték el.

A báró úr műtermeinek bérét eddig a Singer és Wolfner cég fizette a nála lévő bizományba adott képek terhére és amint tudni méltóztatik - fenti cég igen tekinthető számú képpel elszámolásban van a báró úrral - tehát van ezt miből fizetni.

Ma estig vártam Nagyórról levélbeli bővebb felvilágosítást és mivel ilyet nem kaptam, tisztelettel arra kérem képviselő urat, méltóztatnék fenti cégtől megtudni a Podmaniczky utcai műterem bérházának tulajdonosát vagy gondnokát oly célból, hogy a házbérösszeg képviselő úrnak presentáltassék - én az összeget délután szíves rendelkezésére fogom bocsátani.

Egyben mély tisztelettel arra kérem - mivel Nagyőrön is kérdés intéztetett hozzá, hogy a Singer és Wolfner céggel való elszámolási ügy milyen stádiumban van - méltóztatnék nevezett céget cópia megőrzése mellett felszólítani, hogy a neki a báró úr által éveken át bizományba adott képeket: tárgy, méretük és az értük befolyt összeg feltüntetésével legyen szíves kimutatni, egyben - az éveken át teljesített kifizetésekről is adjon könyvkivonatot, hogy ez az ügy mielőbb rendezhető legyen.

Mészáros Ferenc bankigazgató, ki közölte annak idején, illetve múlt hó 28-án velem, hogy mindössze egy hétig lesz távol és visszatértekor a legnagyobb készséggel rendelkezésére fogja bocsátani képviselő úrnak vizsgálata másolatát.

Mély tisztelettel kérem azt megsüregtetni, hogy annak adatait észrevételeimmel és adataimmal mielőbb elláthassam, abban a feltevésben, hogy míg ez fejeinkben lehet - fenti cég is el fog készülni a könyvkivonattal - amire köteles.

Délután, amikor jövök, egyben kérem képviselő urat közölni velem, mekkora összegre leend momentán egyéb eljárásai kapcsán is szüksége, hogy arról gondoskodhassak.

Kiváló tisztelettel:

Pálmai József

Mira Klaber Mednyánszky Lászlónak és Czóbel Istvánnénak

1918. augusztus 24.

Igen tisztelt Báró Úr!⁵⁰

Bocsássa meg, hogy csak ma válaszolok b. levelére. Kívánságának megfelelően azonnal a Sajtóhadiszállásra mentem és elintéztem a dolgot, a szabadságot természetesen engedélyezték. A forma és a *rend* kedvéért kérik Önt, hogy írjon pár sort, mintegy direkt kérvényt a Sajtóhsz. felé, amelyben kéri, hogy a még nem helyreállt egészsége érdekében még további szabadságot engedélyezzenek.⁵¹ Mint mondtam, *mindent elintéztem*, hogy rendben legyen, és nem siettem a keresettel, ezért haboztam az írással, mivel betegeskedtem. Ez a buta spanyol betegség, „egyfajta” influenza nagyon megviselt, megint ideges szívgyengeségtől, vérszegénységtől stb. szenvedtem. Most már sokkal jobb, tegnap óta vagyok itt, 14 napra jöttem egy egyszerű kis panzióba, ahol meglehetősen jól és olcsón ellátnak. Egész vidékies; nincsenek nyaralók, kicsit primitív, egyszerűen ideális. Egész nap a réten fekszem, vagy a gyümölcsösben ülök, az erdő mintegy órára van. Ebben a 14 napban sokat fogok mozogni. Báró Úr mikor gondolja, hogy jön? Hogy érzi magát most? Erről jut eszembe: az uram kérte, hogy tudassam Önnel, hogy *Pestről* elküldték a műterem bérét a háziúr számára, utóbbi már fel is vette. [...] minden jót kívánnak, a kedves Gyula szorgalmasan dolgozik, festett egy szép aktot, mert sikerült találnia egy megfelelő modellt, és ő is üdvözlí. Kérem, írjon már egy pár sort, hogy szolgál az egészsége és mikor gondolja, hogy jön.

Isten áldja! A mihamarabbi viszontlátásnak előre is örül az Ön Mira Klabere.

Drága Bárónő! Engedje meg, hogy a Báró Úrhoz írt levelem végén Önt és kedves férjét is szívemből köszöntsem. Itt nagyszerűen érzem magam. Ugyan minden meglehetősen egyszerű, de a nyugalom, a jó levegő és a kiváló magyar koszt tényleg csodát tesz. Még csak két napja vagyok itt, de már sokkal jobban érzem magam. Remélem, hogy soraim Önt és kedves hozzátartozóit a legjobb egészségben találják, és nagyon örülnék, ha pár szóban hírt adna róla, hogy megy sora mindenkinek, hogy érzi magát *most* a kedves bátyja, és mikorra várhatjuk. Nagyrabecsüléssel az Ön odaadó híve

Mira Klaber

(Hessky Orsolya fordítása)

Pálmai József Mednyánszky Lászlónak

Budapest 1918. szeptember 2-án

⁵⁰ Kláber Mira a bárónőnek írt levelét a Mednyánszkynek írt levélhez csatolta.

⁵¹ Mednyánszky ezt már 1918. augusztus 5-én elküldte. *Háború 1.* 2001. i. m. 151.

Édes jó László!..

Mindenekelőtt, ha te nem írsz, hírt kérek egészségi állapotodról Őm. kedves nővéred részéről.

Én tegnapelőtt érkeztem vissza Garamszegről,⁵² ahol egy hétig igazán pihentem, sajnos visszajövet zsúfolt volt a vonat, Zólyomtól az elülső folyosón kellett állanom - megnáthásodtam.

Majd legyűröm azt is.

Dr. Déchy Aladár,⁵³ ha azóta nem írt maga, arra kért a felesége is, köszönjem meg nevében a kis képet - nagy örömet okoztál nekik.

Én azonfelül 5 képet adtam el Aladárnak, hogy legyen pénzünk mindenre és minden eshetőségre. Bizonyos elutazásom előtt fülembé jutott hírek miatt: igen fontos felvilágosításokat is kértem Aladártól úgy a Te, mint hozzátartozói, valamint az én érdekeimben is. Ezekről majd Nagyőrön, szóval.

Szerztem még vásznat és szerztem kedves nővérednek 1/2 kiló prima teát - egyelőre. Majd meglátom mit kapok még hozzá pár nap múlva és akkor meggondolom, vajon postára bízom-e a csomagot avagy magam vigyem el, mert nagyon kockázatos a küldés, emiatt illetékesek tanácsára a Garamszegre magammal vitt ládát sem adtam fel személyi poggyász gyanánt, hanem express és biztosítottam 60 napra minden poggyászatot 30000 koronára. Inkább 60 korona vesszen, mint százak vagy ezrek!.. Még a Bécsből hozott, mint júliusban festett képeid, mind reprodukálva vannak 3 példányban és csak arra szükséges ragasztót várok, hogy albumokat csináljak belőlük.

Pár tubus pépet Nagytapolcsányból kapok, mert itt lámpással sem találtam, a potyografusok elhasználták.

Nagyon is kell rajzokhoz, tehát ha van ott még annyi - egész tucatot kértem - de pár tubussal feltétlenül kapok.

Besztercebányán és Zólyomban részedre alsónadrágokat kerestem, de készen sehol sem lehet kapni, habár 150 koronát ígértem már darabjáért.

Talán vásznat sikerül majd szereznem és csináltatni kell, ha kell!..

Sok és komoly okokból legjobban szeretném azt, ha akkor is, ha egészséges leszel teljesen, egy ideig Nagyőrön maradnál és festenél, én szívesen és örömmel lennék ismét a segítségére azért is, mert akik és illetékesek - meglátták a legutoljára festett képeidet - meglepődtek, mert tagadhatatlanul szebbek és változatosabbak az 1913-ban festett kisebb képeidnél is!..

Anyagot pedig szerztem neked bőven, hogy időm felszabadult, úgy hogy a legelőkelőbb műtermekben sem találnál ma vásznaid tizedét sem.

Azért sem fogsz papírosra festeni!..

Csak alsónadrágod nincs, de van Bécsben, és fehérenmű van a Podmaniczky utcai műteremben is. Azért tehát, ha hosszabb ideig maradnál még Nagyőrön legcél-szerűbb lenne, vagy Kláberék által biztosítással elküldetni a ruhaneműket, vagy el-mennék értük én s elhoznám neked.

⁵² Garamszeg [Hronsek; Zólyom m.]

⁵³ Közjegyző, garamszegi földbirtokos.

A Podmaniczky utcai műtermet illetőleg írtam dr. Szemethy Károly fő. tanácsos úrnak,⁵⁴ a rekviráló hivatal vezetőjének, hogy egyszer s mindenkorra mondjanak le az aspiránsok. Dr. Szemethy régi jó ismerősöm, dr. Platthy helyettese volt egykor, ő vette meg 1912-ben a Kistopoly-csoportot 900 koronáért. Dr. Platthy mielőtt Garamszegre utaztam, lázas betegen feküdt. Most már szorítani fogom, hogy mielőbb túllegyünk rajta.

Nagyon kérem kedves nővéred Őméltóságát, írjon mielőbb kimerítően mindenről, írja meg nekem, kell-e még diuretin, vagy bármi más, esetleg ha kell - jó juhtúrót kaphat dr. Déchy révén - amit felírtam, hogy kellene - azt számon tartom és mihelyt akad, kaphatok: küldöm.

Ha pénz kell, azt is légy szíves megírtni, most az albumokkal kapcsolatban - végre a számadásokat is meg akarom csinálni, mert ez is kell a rend kedvéért.

Most azután mihelyt túl leszek a nagy munkákon -halászok nagyobb halakra - tudod körülbelül kikre?..

Mindnyájunktól a legszívélyesebb üdvözlés s részemről Őméltóságáéknak is - Téged már mindenképpen megjavulásod és a mielőbbi vizontlátás reményében szeretettel öllelek:

Józsi

U. i. K. Dávid, vagy más, ha ír - ha nem kerülheted el - nagy óvatosságot tanúíts!.. Szóval többet. - Az is még, és özv. Horváthné⁵⁵ is kap valamit.

Wolfner Gyula Mednyánszky Lászlónak

Budapest, 1918. szeptember 9.

Kedves Mester!

Húgod Ő Méltósága olyan szíves volt óhajodra hogylétedről értesíteni. Örültem volna, ha állapotod megengedte volna a kirándulást, másrészt azonban nem kerestelek fel, miután esetleg alkalmatlan időben jöhettem volna, s noha szerencsém volt kedves családotat nálam üdvözölhetni, annyi gyűjtemény-vendégem van, hogy eleve konstatálódott azokat „Kunstwanderer” gyanánt felfogni, csakhogy a kontaktust a képek és az emberek között fenntarthassam és elfogulatlanak hívhassak.

⁵⁴ Szemethy Károly (1884-1937) jogász. 1911 végén lépett a Főváros szolgálatába, mint tiszti ügyész. Az első világháború alatt a szerb és az olasz fronton harcolt, 1929-ben tiszti főügyésszé választották, melyet haláláig töltötte be.

⁵⁵ Horváth János kocsislegény - Mednyánszky egyik védencének - özvegyéről van szó. A súlyosan beteg férfit Mednyánszky évekig gyógykezelte Budakeszin a tüdőszanatóriumban. 1915-ben bekövetkezett halála után is támogatta családját. Ennek a támogatásnak folyósítását a Wolfner Józseffel kötött 1914-ben kötött szerződésében is kikötötte. *Mednyánszky-olvasókönyv* 2000. i. m. 130., 147., 151., 167., 169.

Nem tudom levelem Lomnicról megérkezett-e; annyi levelem veszett el és késett, nem csodálnám. Véletlenül találkoztam sógoroddal a füredi országúton, aki nagy sietségében meg nem ismert, s csak hirtelenében adott felvilágosítást állapotodról.

Persze festegetni szeretnél, úgy a húgod! Az már igazság, mert akkor másra nem gondolsz. Hányszor láttalak így a műteremben örök mozgásban egy percre sem pihenve. Pedig a haladást illetően még kúrálhatod magadat, mert míg mások elpatinásodtak, Te elérted már, hogy csak mert marad mára a technika, észre sem venni [...] mint azt Bécsben egyszer tizenöt esztendő előtt egy kiállításon egy képre mondtad.

Megint azt fogod mondani, hogy legyezgetem a hiúságodat, a fő az, hogy jól eszen, mindig udvariaskodtál, hogy adsz a festészeti gusztusomra, tehát higgyél nekem.

Szabadkoztál, hogy Lomnicra jöttem, hát bizony a gyermekek miatt sok minden ál dolog van ott s az emberektől ritkán van alkalom természetet felvenni és élvezni. Lócsén megnéztem a templomot és kincseit, de a késmárki fatemplomhoz hasonló nemigen láttam, annak artistikus színpompája elkábított.

Kedves Mester! Sajnálom, hogy nem láthattalak, hát legalább írásban eldiskuráltam veled. Pálmay úr lesz bizonyára az írástudó, aki betűímet kiböngészi. Különben jó egészséget kíván, Húgod őnagyságát ismételten köszönti
tisztelő híved

Wolfner Gyula

Pálmai József Mednyánszky Lászlónak

Budapest 1918. szeptember 11-én

Édes jó László!..

Hacsak leveleink nem kereszteszűdnek, Őméltósága kedves Nővéred hogylétedről kért kérdésemre nem adott [választ].

- Hogyan vált be a kúra?.. Jobban érzed-e magad és kiválaszt-e a vese még fehérjét?.. Kell-e még diuretin, s általában mire van szükséged?..

A Csima által feladott 2 darab állvány, kassetta Nagyőrön van e már?

Egyáltalán legutóbb küldött 1/2 kiló tea és dohány megérkezett-e?..

Sorrendben a következők:

A tárgyalások már megindulnak (ok volt őket halasztani) ma telefonált nekünk Mészáros úr, hogy már rendelkezésünkre állhat.

Ezzel kapcsolatosan - tegnap a villanyoson találkoztam W. Gyulával, ki nemrég jött vissza a Tátrából, ahol amint nekem mondta és felhatalmazott rá, hogy veled is közöljem - Pepikének és Palika⁵⁶ fogadottjának mindent úgy tállalt fel, amint azt tőlem hallotta.

- No akkor eleget mondok!

⁵⁶ Farkas (Wolfner) Pál (1878-1921) politikus, író, országgyűlési képviselő. Wolfner József fia.

Mindkettőnek pedig nagyon tanácsolta, hogy haladéktalanul rendezzék ezt az ügyet. W. J. azt mondta neki, hogy vagy ötször kereste az alkalmat Platthyval beszélni, utóbbi pedig Mészáros miatt nem volt felkészülve és azt mondta nekem: nem baj, ha ette egy kicsit a fene, hadd puhuljon! Megtoldhatnám, hogy helyes volt az érdekedben. Most már megkezdődik és remélem, hogy mielőbb be is fejeződik az ügy, amelynek minden fázisáról értesíteni foglak, de ha ebben bárki fordul hozzád, el ne mulaszd azt haladéktalanul velünk közölni!..

Dávid, ki vasárnap nálam volt és nem hozott arra nézve semmit, amiről ő feltétlenül tud, mert ott lévőtől tudom, hogy tud!..

Kétfelé áll a marka, habár mondja, hogy nem!.. A már adott 300 koronát megpótoltam még 200 koronával, illetve mert 2 kiló füstölt húst hozott 264 koronával, és elég!.. Nem a Te embered, csak a szája!..

Jani özvegye is nálam volt máma, a Pista fiúnak adtam kabátot és cipőt és tankönyvekre. W. Gyula tegnap azt kérdezte tőlem, mit küldhetne Neked, én azt feleltem, hogy pénzzel el vagy látva s ma azt írtam neki, hogyha akad házában ócska ruha és cipő, inkább azt küldje el Rákosszentmihályra, ott segít. Özv. Horváth Jánosné pedig mihelyt Besztercéről megérkezik, kap tőlem pár száz koronát, hogy vásárolhasson télire. Sándor keretes vásznak és deszkák mind ki vannak fizetve. Csímát kértem, hogy állítsa össze folyószámládat, hogy kifizethessem.

A július 11-i trükk a hosszú Tom⁵⁷ kis trükkje volt, mint megtudtam, mielőtt tegnap az I. ker. előljáróság számosztályához voltam meghíva. Besúgta, hogy százszámra vannak nálam képeid és hogy nekem ezekből horribilis jövedelmem van!..

Én bejelentettem, hogy bizalmi, illetve titkári teendőket végzek csak, minden kép a tulajdonod, amihez senkinek semmi köze és tevékenységemért körülbelül 4000 korona honoráriumot kapok évente.

Ha valami nyilatkozatfélélet küldenek Neked, mint Bpesti műteremmel rendelkező lakosnak, így állítsd ki, ha nem lennék akkor nálad, avagy küldd el dr. Platthynek, vagy nekem, különben nagy adóval próbálnának molesztálni *engemet*, hogy neked is kellemetlenkedjenek.

Egyéb baj nincsen - mert további szándékaikat is ismerem, tehát tudok védekezni és meg tudom úgy a Te, mint hozzátartozóid érdekeit is védeni.

Ez egyelőre Platthyra nem tartozik, ezt megelőző tanácsot adok majd Neked.

K. Ödönnel⁵⁸ is találkoztam, egy csomó bolondgombát mondott el, melyeket ha amint mondta februárban Neked is megírta Nagyórra és úgy most már tudom, hogy a gyomrod akkor mi feküdte meg?..

Ma kaptam Nagytapolcsányból egy egész tucat ragasztószert, mert addig a reprodukciókat nem akartam beragasztani, hogy megbízhatatlan anyagtól foltok ne támadjanak.

Most már nemsokára készen lesznek az albumok is.

⁵⁷ Valószínűleg Tamás Henrikéről, Wolfner alkalmazottjáról van szó.

⁵⁸ Kacziány Ödön (1852-1933) festő. Münchenben és Párizsban végezte tanulmányait. 1876-1877 között Zentán rajztanár. 1895-ben közös kiállítása volt Mednyánszkyval.

Írjál édes László mindenről, vagy íráss, minden nap sokszor gondolok rád és beszélünk rólad elkövetett sok bűneidről, amelyekből adja Isten, hogy még többet kövess el!..

Nővérem és Horváthné szívélyes üdvözetüket küldik.

Kornél állítólag Baranyába utazott üdülni az anyjával.

Őnagyságának, kedves nővérednek kézcsoókomat kérlek átadni, mindnyájatoknak legszívélyesebb üdvözzettel maradok Téged szeretettel ölelő híved és barátod:

Józi

Pálmai József Mednyánszky Lászlónak

Budapest 1918. szeptember hó 12-én

Édes jó László!..

Dr. Platthy György ügyvéd úr, én és Mgos. Mészáros Ferenc bankigazgató úr ma délután tárgyaltunk minden részletre kiterjedőleg ügyeidben, mikor is Mészáros Ferenc, ki ismételten kijelentette, hogy egy képjegyzéket presentált neki a S. és W. cég, melyet írássommal tanúsítom, hogy az abban felsorolt képek az én tudomásommal mentek át a tulajdonába.

Mivel te tudod, hogy érdekeid ellen én ilyent soha alá nem írtam volna és ilyenre mód nem adatott nekem, éppen az érdekeid ellen – kérem szíves nyilatkozatodat:

Amennyiben azt magad nem írhatnád meg, írja meg a sógorod vagy kedves nővéred és kérlek azt *a címemre* küldd el *express*, hogy azt személyesen és elismervény ellenében adhassam át az ügyvédnek.

A továbbiakról értesíteni foglak, erre sürgősen szükség van.

Kézcsoókomat Őméltóságának mindnyájatoknak legszívélyesebb üdvözzettel, ölel igaz híved és barátod:

Józi

Mednyánszky László levele Platthy Györgynek

[Pálmai József kézírásos fogalmazványa]

Nagyságos
dr. Platthy György Úrnak
ügyvéd, országgyűlési képviselő
Budapest
IV. Veres Pálné utca 3 szám

Nagyságos Ügyvéd Úr!..

Pálmai József barátom f. hó 13-án hozzám intézett levelében arról értesít, hogy a Singer és Wolfner budapesti könyvkiadó cég üzleti könyveinek és az oda bizományba adott képeimre vonatkozó adatok megvizsgálására felkért Ngos. Mészáros Ferenc bankigazgató úrnak a cég olyan képjegyeket presentált, melyen ő állítólag az aláírásával azt tanúsítja, hogy az abban felsorolt festményeim a cég tulajdonába mentek át.

Pálmai barátomnak ilyen dokumentumon tudtán kívül való szereplése ellen történt tiltakozása folytán nagyságos szíves tudomására hozom azt, miszerint én 1914. februárban tényleg azt kívántam Wolfner József úrtól, hogy Pálmai barátom - kit ezen ügyeim intézésére és a bizományba adott képeim számontartására már régebben felkértem - nemcsak ezen képek kimutatásánál és felbecslésénél, hanem a szerződés megkötésénél úgy a cég reputációja, mint az én és hozzám tartozói érdekében jelen legyen.

Mivel ezen kívánságom akkor figyelembe nem vétetett, Pálmai József barátom már csak ez oknál fogva sem szerepelhet olyan dokumentumon, mely azt tanúsítaná, hogy festményeimet az ő tudomásával vehette volna meg tőlem fent nevezett cég.

Nagyőr, 1918. szeptember hó 15-én

Kiváló tisztelettel:

Mednyánszky László

Tanuk: Czóbel István és Cz. I-né szül. M. M. bárónő

Pálmai József Mednyánszky Lászlónak

Édes jó László!..

dr. Platthy György engem ma a következőkről informált:

- dr. Rózsavölgyi Manó⁵⁹ ügyvéd kedden közölte velem, hogy amennyiben Wolfner ajánlatát elfogadja, a kártérítési összegre nézve neki szabad keze van, azt ő határozza meg, mert erre nézve Wolfner József csak most csinál számításokat.

dr. Platthy ezzel szemben felolvasta a nekünk Mészáros Ferenc úr által adott könyvszakértői szemle másolatát, melyben azt constatálja, hogy nem mindenben nyert betekintést és vizsgálata emiatt hiányos, továbbá, hogy azt is constatálta, hogy érdekeid közül a kezdés *laza* volt és Wolfnernek úgyis mint kereskedőnek, úgyis mint állítólag barátodnak kétszerte jobban kellett volna érdekeidre s magamagára ügyelnie.

⁵⁹ Rózsavölgyi Manó (1859-1930) ügyvéd. A Singer és Wolfner cég képviselője volt a szerződéssel, illetve hagyatékkal kapcsolatos eljárásban.

Jelezte, hogy amíg Te engedékeny vagy és még csak a bizományi viszony megszakítását sem, hanem csak rendezését kívánod, addig az örökösödésre való tekintettel lenni nem kötelesek.

- Érdekeidben kívánja a visszaadni szándékozó 100 darab képednek: tárgy, méret és származási idő szerint való meghatározását. A Mészáros úr által bizományban constatált 73 darab képednek visszaadását, illetve a bizomány szerinti elszámolását és mivel bizonyos összeg ellenében, a laza vagyonkezelés miatt Wolfner József úr teljes felmentésre fektet súlyt. Ő ezt éppen az *összegtől* teszi függővé, mely nem lehet pár ezer, hanem csakis *százazrekről* lehet szó, a nála lévő adatok, illetve képek számához képest.

dr. Rózsavölgyi Manó ügyvéd maga is elismeri a Wolfneréknél lévő képeid nagy értékét és maga sincsen megelégedve a Mészáros Ferenc úrnak nyújtott, illetve megvizsgálni megengedett adatokkal és így az ezekhez mért nyilatkozatáról.

- Nehogy valaha azzal vádoltassék meg, hogy őt Wolfner József megvesztegette, követelni fogja, hogy Mészáros Ferenc minden tekintetben betekintést nyerjen és az ügy újabb vizsgálata és nyilatkozata alapján rendeztessék.

Holnap Platthyval tovább tárgyalnak és Wolfner álláspontjáról én holnapután fogok ismét információt kapni, mit azonnal közölni fogom veled.

Az eredmény tehát úgy látszik több lesz, mint volt a hajlandóság, amihez mindegyik más körülmények is hozzájárultak.

A nyilatkozatot addig még nem kaptam meg *sürgős!*..

Szívem mélyéből mielőbbi jobbulást és kérlek, hogy más tekintetben ne nyugtalankodjál, mert amit megígértem neked, azt teszem!..

Kézcsókomat kedves Nővérednek és legszívélyesebb üdvözetemet mindnyájatoknak, Téged szeretettel ölel:

Józi

Bo 1918 IX/17.

Mira Klaber Czóbel Istvánnénak

Bécs, szeptember 19.

Igen tisztelt Bárónő!

Kedves sorait épp most kaptam meg, sietek válaszolni rájuk. Már tettem lépéseket az ügyben, hogy magamnak és a Báró Úrnak az *egész télre* szemet szerezzek, mert ez itt is nagyon nehéz és drága. Ma el kell mennem a szénbizottsághoz, hogy mi is és a Báró Úr is ugyanazt a mennyiséget kapjuk meg, mint amit előző évben kiutaltak, bizonyos vagyok benne, hogy megkapjuk. Akkor nekünk is és a fivérének is tökéletesen elég tüzelőanyagunk lesz, mert fát is el akarok tenni. Nagyobb baj, hogy *nem tudtam*, hogy a Báró Úr ahhoz a szobához, ahol a képei vannak, csinál-

tatott egy *másik kulcsot*. Most azzal a kulccsal, ami nálam van, nem tudom nyitni a szobát, pedig ott áll két láda. Az egyik teljesen üres, a másik az ablaknál pedig szintén fűtőanyag tárolására volt. Egész idő alatt nem voltam odaát, a férjem is csak egyszer dolgozott a műteremben és *ezt nem* tudtuk. Különben időben szereztünk volna még két ládát, pedig alig lehet, legalábbis nem *azonnal*. A szenet és mindent egyszerűen a padlóra kell szórnom, mert az előszobában álló két láda kevés. Gondolom, a Báró Úr kap *2000 kg szenet és 6 kokszt* kiutalásra és még külön fát. Nagyon kell huzakodnia neki és nekünk is, mert az emberek nem akarnak minden egyes zsákkal külön felmenni, minden egyes zsákért 2 korona borraivalót kell adni, és külön a házmesternek is, hogy „megengedi”, hogy a szenet lifttel vigyék fel. De azt hiszem, azért minden rendben megoldódik. Putznának, akitől a Báró Úr a szobát bérlő, szintén van elég szene. Kérem, hogy ezeket a sorokat olvassa fel a Báró Úrnak, hogy minden szempontból nyugodt lehet, és hogy *senki* a lábát se teszi be a műterembe, még *mi* sem. Érdeklődnék, hogy az ügy Wolfnerrel a Báró Úr megelegedésére zárult-e. S hogy volt-e olyan szíves, a kiutalási engedély ügyében *lépéseket* tenni. Legfőbb ideje volna; és nem válaszolt erre vonatkozó kérdésemre; mint mondtam, Pálmay úr megbízhatatlan, és akkor ott fognak állni, pedig milyen egyszerű lett volna elintézni. Csak írni kell egy beadványt az *élelmezési minisztériumnak* vagy a honvédelminek? És az orvosi igazolást melléteni, ami *sajnos Pálmaynál van*. Abban benne áll, hogy a Báró Urat én gondozom, hogy nem ehet húskéteket, és sürgős szüksége van *líztre, vajra, hüvelyesekre* stb. Ez mind olyan dolog, amit már annak idején is nehéz volt beszerezni, mind nagyon drága, mostanában pedig még *sok pénzért sem* lehet megkapni. A liszt kilójáért 27-30 koronát, a vajért 80 koronát kell fizetni és í. t. Ezért ne kezeljék ezt a dolgot kicsiségként, és azt tanácsolom, hogy azonnal nézzenek utána, mert nagyon kellemetlen lenne, ha legjobb szándékom ellenére sem tudnám a Báró Urat rendszeresen ellátni. Mélyen tisztelt Bárónőnek üdvözetem, maradok tisztelő és szerető híve

Mira Klaber

Tisztelt Fivérének szívélyes üdvözetem; örülök a mihamarabbi viszontlátásnak és hogy hál' Istennek jobban van. Az én b. uram Belgrádba utazott, de csak legfeljebb 3 hétre, 2 hét múlva várom vissza. Tisztelettel kérem a Báró Urat, hogy a számlákra küldjön nekem kb. 800 koronát, mivel a szén a *fa nélkül* 5-600 koronába fog kerülni; nem gondoltam rá, hogy már most eltárolom az egészet, ezért kevesebb pénzt kértem az uramtól. De mindenki ezt tanácsolja, mivel a szénkészlet Bécsben *nagyon kevés*. Mindenkinek szívélyes üdvözet.

Odaadó híve

Mira Klaber

(Hessky Orsolya fordítása)

Déchy Aladár Pálmai Józsefnek

Garamszeg, 1918. szept. 20.

Kedves Jóska!

Miután közben Besztercebányán voltam, e hó 16-i kedves soraidat csak ma vettem kézhez. Az egészet igazán nem értem, mert hisz a már nálam lévőkön kívül még a következőket vettem meg Tőled:

Hegyvidék

Esthangulat

Kereszt alatt

Fűzfák

Vágvidék

Februári hóolvadás – Patak télen (kettő).

Ezeknek a fényképét is nálam hagytad és én ezeknek a számát a papírosra is beírtam, s te ezt a jegyzéket a fényképes dobozba be is tetted.

Most pedig ezeknek a képeknek egy részét újból 14.000 Kért ajánlod fel nekem, holott azokat a nálam lévő 5 dbbal együtt összesen 10.000 Kát *fix* megvettem s erre 2000 Kt már át is adtam.

A pénzt, vagyis a még hátralékos 8000 Kt azonnal küldöm, mihelyt a fent felsorolt képeket megkapom, vagy pedig oly nyilatkozatot állítasz ki számomra, amelyben elismered, hogy ezeket a képeket is tőled megvettem, kijelented, hogy a képek kizárólagos tulajdonom, hogy azokat bármikor címemre elszállítod. Mihelyt ezt a nyilatkozatot, vagy pedig a képeket megkapom, úgy a 8000 Kt azonnal küldöm.

Hisz te tudod, hogy azokat a képeket számomra tényleg megvettem, a megállapodás valóban létre is jött s most te ezekre emlékezni nem akarsz, hanem újabb követelésekkel állsz elő. Ezt az eljárást nem értem, mert hisz ha akkor azt mondd nekem, hogy a 12 képet 10.000 Kát nem adhatod, nem vettem meg volna azokat. – Kérdésemre határozottan azt válaszoltad, hogy jogosítva vagy az eladásra s én fénykép szerint meg is vettem azokat. Itt tehát egy kész megállapodásról van szó, amelyen utólag módosítani nem lehet.

Remélem, hogy belátod tévedésedet s forduló postával megnyugtatsz engem. A pénzre azt mondtad, hogy egyelőre reá ér. Még azt is mondtad, hogy a képeket akkor hozod el nekem, ha Nagyórra mész.

Nagyon kérek, hogy légy oly jó a nyilatkozatba az ill. féle fenti képeket név és méret szerint belevenni s a Zich⁶⁰ féle képről is nekem hasonló nyilatkozatot küldeni. Ezt nem bizalmatlanságból teszem, hanem azért mert halandók vagyunk.

Ha nem bízol bennem, hogy a pénzt azonnal elküldöm, úgy küldd be a nyilatkozatot Petrogalli Oszkár⁶¹ dr.-nak s én annak ellenében kezéhez fogom kifizetni a

⁶⁰ Zich Ferenc (1867–1913) festő. Münchenben és Párizsban tanult. Tájképeket festett. Mednyánszky egyik pártfogoltja volt, akinek ő gondoskodott gyógykezeléséről.

8000 Kt.

Elvégre nem vagyok hadi milliomos s elég keservesen keresem a pénzt.

Remélem azonban, hogy csak keverés az egész, mert én Részdről ily eljárást tényleg nem érdemelnék. Arra, hogy a dolgot írásba foglaljuk, nem gondoltam és nem is gondolok, mert azt hiszem, hogy úriemberek szava az írásánál többet ér!

Hétfőn, kedden és szerdán délelőtt Besztercebányán leszek.

Mielőbbi b. válaszodat kérve s téged régi barátsággal sokszor üdvözölve, vagyok,
híved

Aladár

Pálmai József Czóbel Istvánnénak

Az életet írom s életem:

Fehér lapokból álló, nyitott könyv
Hogy hozzányúl - tiszta legyen a kép!
Meghat nagyon még minden gyermekkönny
A mosolya - lapjára könnyed lekötvén.
De jaj... ha rája Barát szennye freccsen
Kezemben a toll irtóztatón sercen...
És nyoma rajta örök!... Megmarad:
Ha árnya rég van már a hant alatt.

Hatalmas Szellem krónikása, Én:
Részvétellel nézem minden por-fiát.
Szívem, mely lágy? ha kell, hát kőkemény!..
Máglyára hányom mind a maffiát...
Hadd javítsa e hon földjét a trágya!..
És éljen az, mi: Becsület és Drága...
A sátánokból immár sok: Elég!
S a nagy Szellemben annak lángja ég.

Iszonyú Átok!... Áruló!... Hiú-ősök!...
Mely ismét benne nyitja ajtaját?..
Jöhet!.. S ha Irgalom miatt zörög:
Mehet!.. a vendéglátó *jó barát*.
Én visszaküldöm, ami nálam emlék..
Hogy ne nyomja a terhelt Gonosz elmét
Asszonyom!... Önnek megy pecsét alatt
Avar... köd... mely tőle itt maradt.

⁶¹ Petrogalli Oszkár (1877-1925) losonci ügyvéd, országgyűlési képviselő.

Budapest 1918. szeptember 21-én

Pálmai József⁶²

Porgesz József Mednyánszky Lászlónak

Josef Porges
Effektenhändler
Budapest
Telegramme Effektenbörse

Bpest 1918. szept. 23.

Kedves Barátom!

Végtelenül megörültem kedves soraidnak, hála a jó Istennek, hogy friss erőben és vidám kedvedben vagy. Nagyon fogok örülni a közeli viszontlátásnak, bár azt tanácsolom neked, hogy míg ez a gyönyörű őszi időjárás tart, használd ki az ott tartózkodást.

Én és családom jól vagyunk, és sok üdvözetet küld Carola és Pista.

A koffereket jól megőrzöm, *nem adom* ki senkinek, csak majd neked. Légy egészen nyugodt.

Kedves Barátom, ha van egy *kis képed* Nagyörön, küldjed el, bármely árat kérsz érte, megadom.

Ígértem egyet a dolgaiból nászajándékkul báró Szegedyéknek 2 év előtt és végre a tartozásomat ki akarom egyenlíteni.

Sokszor szívből üdvözöl igaz barátod

Józi

Pálmai József Czóbel Istvánnénak

Budapest 1918. szeptember hó 24-én

Méltóságos Báróné!..

A Lászlótól kért és nagyon fontos és szükséges nyilatkozatot máig nem kaptam meg!?.Hogyan tehesünk többet és lehető ha ilyenek késnek?..Kelleni fog pedig

⁶² Pálmainak 1902-ben *Elveszett sugarak* címmel megjelent egy verseskötete és antológiában is szerepeltek versei.

akkor, mihelyt a könyvszakértő újabb részletesebb vizsgálatával és jelentésével elkészül és a kérdéses jegyzék szóba kerül. Kérem Méltóságos Bárónő, írják és írássák azt le; írják alá és küldjék el nekem sürgősen.

Hogy van László?.. Javul egészsége és nincs e valami szükséglete, kívánsága?..

Novum:

Wolfner József dr. Rózsavölgyi Manó ügyvéd társaságában szombaton felkeresték dr. Platthyt és fixírozták - hajlandóságukat. A régi conjunctúrára hajlandó 28000 koronát ráfizetni és a régi képekből vegyesen 95 darabot visszaad. Ebből leszámít állítólag a László által ajándékozott 4 képet, tehát 91 kép. Dr. Platthy ismét kérte méretüknek a tárgyaknak feltüntetését, illetve ilyen jegyzéket. A bizományból visszaad 3 képet és levonva részesedését stb., ami Lászlónak pénz kijár. Dr. Platthy itt is szigorúbb tekintést kíván - megígérték. A bizományt Wolfner többé nem kívánja, hanem ha László különösen kérne erre: szóval kegyet kíván nyújtani, ami teljesen felesleges és Lászlóra káros. Teljes felmentvényt óhajt kapni, ragaszkodik ahhoz, hogy azt *Czóbel és Czóbelné* aláírják. Ebben dr. Platthy instrukciójával jövök Nagyőrre, de mindenekelőtt várom a nyilatkozatot, mely ismétlem *sürgős*. Dr. Platthy tudomásul vette ezeket, a maga álláspontját csak ezentúl fogja kifejteni és pár nap múlva Nagyőrre kimerítő információja megy. Mielőbb szeretnék jönni én is, de *kell* beváram, amit kértem, hogy dr. Platthynak azt átadhassam. Egyes dolgokat beszéltem, kapok végre 1-2 nap múlva László részére fehéreneműt is, de ezeket postára bízni nem tanácsos - tehát elhozom magammal.

Igen sok mondanivalóm lesz és sok tennivalóm, ha visszajövök.

Egészségem nem a legjobb az újabb megfázás után, de bízom - dolgozok.

Csak ne menne minden ólomsúlyall..

Mindnyájuknak a legszívélyesebb üdvözléssel, Lászlót szeretettel ölelem, kezeit csókolja igaz hívük:

Pálmai József

Melléklet:

Mednyánszky László Wolfner Józsefnek szóló nyilatkozata
[Pálmai József kézírásos fogalmazványa]

Kedves Barátom!..

Hajlott korom és gyakori betegeskedésem szükségessé teszik, hogy ezentúl a nekem már terhes és felesleges teendőket magamtól eltávolítsam és hátralevő időmet kizárólag még megoldandó művészi feladataimnak szenteljem.

Ezt magamnak biztosítandó, szíves tudomásodra hozom, hogy jogi ügyeim intézésére úgy a saját, mint hozzám tartozói érdekeiben dr. Platthy György urat, budapesti ügyvédet bízom meg, egyidejűleg pedig felkértem Pálmai József barátomat, hogy neki minden szükséges felvilágosításokkal kezére járjon.

Mivel pedig ezen intézkedésemnek egyik részét a köztem és a Singer és Wolfner

cég közt lévő üzleti viszony is képezi – hogy ez úgy az én, mint a cég érdekében végre jogi forma szerint is mielőbb rendezhető legyen – felkérlek, hogy amikor adatokért jogi képviselőm hozzád fordul, te ezekkel ellátni szíves légy.

Miután orvosi rendeletre egyelőre feltétlen nyugalomra van szükségem, azt hiszem, hogy fentieknek elintézésénél nekem személyesen részt venni teljesen felesleges.

Tisztelő híved és barátod:

Déchy Aladárné Mednyánszky Lászlónak

Igen tisztelt Báro Úr!

Már régen készültem, hogy Báro úr irántam tanúsított szíves figyelmét hálásan megköszönjem s abbeli nagy öröömnek adjak kifejezést, melyet Báro úr nekem dedikált képével szerzett. Ezt szintúgy meg akartam tenni, de sajnos nem áll már módomban, mert időközben durva kezek értesítettek, hogy annak adási célja rám nézve annyira sértő jelleggel bír, hogy bár nehéz szívvel kénytelen vagyok Báro úr képének elfogadását visszautasítani.

Ezen dologról, bár igazán nem szívesen, kénytelen vagyok Báro urat tudomásba helyezni, nehogy talán engemet s igazán a végtelenségig korrekt jellemű férjemet azon képhiénák categoriájába sorozná, kik ismert jóságát kiaknázni szokták.

A dolog a következőképpen történt: Pálmai úr, kit férjem mindig őszinte gyermekkori iskolatársának *hitt*, többszöri szíves hívásunkra e nyárra mondta be magát hozzánk. Értesülve jöttéről felkértük őt, hozna magával néhányat báro Mednyánszky képeiből, hogy azokból egy párat választva megvegyük. Nevezett úr eljött, elhozta nekem báro úr nekem dedikált képét és 9 darabot báro úr festményeiből. – Ezekből férjem megtartott 5 darabot s Pálmai úr még magával hozott Báro úr képeiről vett fénykép reproductióiból választott 6 darabot. Ezen 11 darab képet 10000 K.-ért vette meg férjem Pálmai úrtól, előlegül 2000 K.-át adva neki azon megjegyzéssel, hogy a még hátralévő 8000 K.-át rövid időn belül fizetni fogja neki. A még Pálmai úrtól utána szállítandó képek azonban nem jöttek. E helyett jött Pálmai úr levele, hogy mi van a még hátralévő pénzzel? Erre férjem írt Pálmai úrnak, hogy hozza a még hátralévő képeket, a pénz vár reájuk. Férjem ezen levelére én kapok tegnap nevezett egyéntől egy férjemet ócsárló, becsületébe gázoló zagyva versförmedvényt s egyidejűleg tőle egy férjemhez intézett levelet. Mivel férjem már elfoglalta Besztercebányán közjegyzői állását, sokat van odalenn, s így én intézem el távollétében postáját, ezért is került Pálmai úr levele kezeimhez.

Mondhatom őszinte öröömre, mert így meg tudtam óvni csupa szív lelkét ettől a csúnya nagy izgalomtól s majd csak annak idején, ha már lezajlottak e dolog piszkos hullámai, fogom őt minderről értesíteni.

Pálmai úr ugyanis levelében gyanúsítani meri férjemet, hogy több képre tart igényt, mint amennyit igazán vett. A nálunk maradt 5 kép ára 10000 korona, nem 11 darabé, ennek a pénznek sürgős beküldését követeli s megjegyzi, hogy ha nem

kellenek a képek, csak küldjük vissza, úgyis csupán az uram anyai ágán fennálló névrokonság címén jutott már ily *túl olcsón* hozzájuk.

Ami pedig Báró úr nekem dedikált képét illeti, erre avval világosított fel, hogy az Báró úr csupán azon célból dedikálta nekem s adta neki, hogy ő evvel a nálunk élvezett – általunk igazán őszinte, gyanútlan szívvel nyújtott önzetlen – vendégszeretetünket kifizethesse.

Én és a férjem is azt hittük, hogy azért juttatott képek birtokába bennünket Báró úr, mert értesült azon őszinte csodálatunkról és nagy rajongásunkról mellyel művésze iránt viseltetünk, s íme jön egy ember, ki képét mint koncot az éhes kölyköknek dobja elibénk.

Nem Báró úr, a viláért sem, mi nem vagyunk képhiénák.

A nekem dedikált kis képben még utoljára gyönyörködtem, átérezve azt a sok szépet magát, mit alkotó keze a holt fából s hideg színekből életre kelteni tudott, de visszautasítom, amit ugye nem vesz Báró úr zokon, de ha mégsem volt nekem szánva s csupán vendégszeretetem ellenértékeként jutottam annak birtokába, bírása nem örömet, csupán megszegyenülést jelentene számomra.

Levelemben tehát megírtam Pálmai úrnak, hogy az összes képeket rendelkezésére bocsátom. Ha mi, amint ő írja, túl olcsón jutottunk csak birtokába, úgy mielőbb vitesse el azokat, mert én megvételükkel senkit károsítani nem óhajtok.

Kérem, hogy ne vegye zokon, amiért soraimmal oly soká igénybe vettem idejét, maradtam

kiváló tisztelettel

Garamszeg, 1918. IX. 25.

Déchy Aladárné

Wolfner József Mednyánszky Lászlónak

Új Idők

Édes Öregem! Végül három és fél hónapnyi szünet után életjelt adtál. Nem is hiszed, milyen nagy örömet szerezteél vele; hiába, azt a 18 évet, amit mi együtt töltöttünk, mint apa és fiú, eltörölni nem lehet – az megmarad!

Pista,⁶³ aki jun. második felében szabadságra volt itthon, jún. 18-án és jún. 19-én felkeresett a Hattyúban, ott azt mondták, hogy már nem vagy beteg és sétálni mentél. Ő azután 20-án velem együtt feljött néhány napra a Tátrába. Bizony én ilyen rosszul a Tátrában még nem éreztem magam. Nyolc héten át majdnem naponta volt ideges főfájásom, szívdobogásom és alig tudtam járni. Őszintén mondhatom, idegességemben sok része volt annak is, hogy te nem adtál életjelt magadról. Másoktól hallottam, hogy Nagyörben vagy, nagyon szerettelek volna ott felkeresni, – de nem tehettem.

⁶³ Farkas (Wolfner) István festőművész, Wolfner József fia.

Ha Tátrafüredre előbb írsz, vagy íratsz nekem csak 2 sort, nagy örömmel meglátogatlak volna. Lomnicon volt heteken át Weinhardt⁶⁴ doktor, aki szívesen megnézett volna néhányszor. Bizony nem értem, hogy a vesebajod olyan makacs. Talán mégis jó lenne, ha október végén, novemberben és decemberben itt valamelyik szanatóriumban, elsőrendű doktorok által kezeltetnéd magad. Tudom, hogy Nagyörött jó ápolásban és kitűnő ellátásban van részed, de ha a decemberi esőzések és nedves hidegek jönnek, mégis értelmes lenne neked s ezért nagyon ajánlom, hogy október vége felé gyere Pestre.

Az üzleti ügyet Platthy képviselővel megbeszéltem. Ő majd ír neked és sógorodnak, most csak annyit, hogy nekem igazán már minden mindegy! Az a fő, hogy ezt a kis időt, ami nekünk még adva van, e régi szeretetben és barátságban töltsük el – és ne sajnáljuk az elmúlt 18 évet.

Pista szept. elején 4 napra hazajött az olasz frontról. Itt, mihelyt megjött, orbáncot kapott és mikor azzal félig-meddig rendbejött, már vissza is kellett utaznia szegénynek a frontra.

Talán már olvastad az újságban, hogy Pali⁶⁵ megnősült, egy nagyon bájos, kedves, szép leányt vett el. Most a Tátrában vannak.

Mindnyájunk között Róbert⁶⁶ érezte magát a legjobban a Tátrában. Ő, a te kartársad, a legfessebb és most lent van Versecen, öcsémme⁶⁷, aki szőlője által óriási pénzeket nyert borral.

Carló⁶⁸ hat hétig volt Herkulesfürdőn. Ő most is az, aki volt: egy szegény mártír. Az üdvözletedet köszöni és sokszor, szívből viszonzozza.

Ölel régi szeretettel

Bp. 1918. szept. 25.

Pepi

Mira Klaber Mednyánszky Lászlónak

Bécs, 1918. szeptember 27.

Igen tisztelt Bátor Úr!

E sorok célja, hogy Önt teljesen megnyugtassa. Hiszen már megkapta a telegram-

⁶⁴ Weinhardt János közokmányi főorvos, egyetemi tanár. Ő kezelte Horváth Janit is.

⁶⁵ Farkas (Wolfner) Pál.

⁶⁶ Nádler Róbert (1858-1948) festő.

⁶⁷ Wolfner Vilmos. Mednyánszky többször is találkozott vele, amikor Malonyay Dezsővel a közeli Németboksányban légfürdőztek dr. Vellicsek szanatóriumában.

⁶⁸ Lyka Károly (1869-1965) művészettörténész. A Singer és Wolfner cég által kiadott *Új Idők* és a *Művészet* c. folyóiratok szerkesztője, Mednyánszky művészetének elkötelezett híve.

mot, amelyet a mellékelt levélben olvasható magyarázathoz fűztem. Ebben azt írtam, hogy az uram kapott Öntől egy levelet, amelyben kétségbeesésének ad hangot, hogy kihúzták a s.h.sz.⁶⁹ listájáról, hogy ezt Ön meg sem kapta stb. stb. Az uramnak az volt a véleménye, hogy ne nyugtalankodjék, kivette a kezemből a levelet, anélkül, hogy elolvasta volna, ezt írta rá, hogy azonnal táviratozzam el magának. Írjon néhány szót, hogy ha a levél nem érkezett meg, kérvényezze újra és a dolog el van intézve. Mindenki a leghízelgőbb modorban beszélt a Báró Úr teljesítményéről; általában; de erről nem kell külön beszélni; ezt az egész világ tudja, azt mondták: „Senki nem alkotott olyan nagyszerűt és senki nem bocsátotta olyan önzetlenül a Sajtóhadiszállás rendelkezésére, mint Ön, és hogy nekik *megtiszteltetés*, hogy akár csak távolról is a Sajtóhadiszálláshoz tartozik. Na szóval! 2szer voltam ott, míg végre mindenkit megtaláltam, és a dolog el van *intézve*. A szén is megvan, a kocsz is és nagy fáradtsággal 10 zsák fát is szereztem, mert ez most nagyon nehéz, és *kedden* az egész készletet, ami *teljesen elég* lesz a téli hónapokra két menetben!! felcipelik. A háziúr is engedélyt adott rá, az elején ugyanis a két házmaster nem akart beleegyezni, hogy a szentet lifttel vigyük fel. De most ez is rendben, csak kérem a 800 korona azonnali küldését utánvéttel, mivel mindent készpénzben kellett kifizetnem. Jelenleg nincs olyan sok a magam és a Báró Úr részére sem...

Szívélyesen üdvözlöm és remélem, hogy levelem teljesen *megnyugtatta*; már *semmilyen protekcióra nincs szüksége* a Sajtóhadiszálláson maradni. Az Önről odaadóan gondoskodó „anyja”:

Mira Klaber

(Hessky Orsolya fordítása)

Pálmai József Czöbel Istvánnénak

Budapest 1918. szeptember 27-én

Méltóságos Bárónó!..

Amint örömet méltóztatott nekem szerezni annak a jó hírnék közlésével, hogy László egészségi állapota javult, éppolyan nagy aggodalmat is, hogy László október 14-én már Bécsben kíván lenni - mielőtt a bizományi ügy végleg el volna intézve és az ügyvédje neki legfontosabb érdekében tanáccsal szolgált volna.

Én mindent el fogok követni abban a tekintetben, hogy hogyha László Bécsben

⁶⁹ Sajtóhadiszállás. Mednyánszkyt 1918. szeptember 22-én értesítette a Sajtóhadiszállás, hogy törölték kötetlékéből. (Mint utóbb kiderült levélben felszólították az 1867-1869 évben született évjáratokat, hogy nyilatkozzanak, kívánna-e továbbszolgálni. Mednyánszky ezt az értesítést nem kapta meg.) 1918. szeptember 23-án kérte Hoen tábornoktól visszavételét, melyet 1918. október 2-án elfogadtak. Ld. *Háború 1.* 2001. i. m. 152-153.

lesz, megbízható táplálékhoz jusson, és azért már holnap teszek lépéseket, hogy neki élelmiszereket akadálytalanul küldhessek.

Amint ezt az egészsége érdekében elsősorban a legfontosabb – egyéb érdekeiben most már szükséges lesz és kötelességünk több védelméről gondoskodni bizonyos – nagyon széles körre kiterjedő aljas törekvések ellen. Ma kaptam ilyenben levelet és amennyiben Lászlóhoz fordulnak – egy szóra se érdemesítse!.. Ahova elérték és ahonnan László érdekei ellen vakmerően ellenem is fordultak – fűjtam a magam módja szerint – tehát esmét nem sikerült valami!.. Az erre vonatkozó leveleket dr. Platthynek adtam át, de már az én intézkedéseimre is meglapultak s szemtelenül hazudnak!..Mellékelek levelekről fotográfiát – lehetetlen!.. Gyermekkori állítólagos és még hónapokkal ezelőtt is mutatkozott jó barát!.. Ha már velem megeshetett ilyen, de nem büntetlenül – érthetők a körülmények, melyek közt László annakidején a szerződését óvásom ellenére aláírta. Sokkal több törőről tudok, semmint az érdekeit és Méltóságok érdekeit ezzel a maffiával szemben dr. Platthy közben jöttével megvédeni ne tudnám, kit mindenről informáltam, és aki ismét biztosított, hogy László érdekeit mindenben keresztül megvédi. Részletesebben mindenről Nagyörön, most az a fontos, hogy amiért Platthy instrukciójával előbb kellett volna mennem – mivel sürgős elintézni valók vannak – ez levélben intéztessék el.

A már minden hová eljutott hír szerint világos, hogy az általam felfedett kártyalapok miatt azért hiányolják Méltóságok aláírását László helyett, hogy beigazolást nyerjen, hogy ő mindig beszámíthatatlan volt, kivel Pálmai úgy rendelkezik, amint az ő érdekei kívánják.

No én csak dühöket vontam magamra, de amit megüzentek, hogy idegeim rámennek – azok megacélosodtak!..Nem szabad engedni, hogy azt elérjék, mert akkor én László érdekében semmit, de semmit nem tehetek többet, de más sem, és azzal megbélyegeznék jövő alkotásait is!..

A nyilatkozatot ugyancsak sürgősen, de, de az én címemre kérem fontos okokból, mert dr. P. a felmentvényénél presentálni fogja.

Lászlót ölelem, Méltóságokénak a legszívélyesebb üdvözlettel maradok igaz hívük:

Pálmai József

U. i. A H. J.-ék⁷⁰ által adott másolatot dr. P.⁷¹ tegnap fotóztattatta le 3 példányban, holnap kapok belőle és rögtön munkába veszem és ellátom adataimmal.

Czóbel István és Czóbel Istvánné Platthy Györgynek

Nagyságos

⁷⁰ Dr. Halmay Jenő, ő dolgozta fel Mednyánszky naplóját a család megbízásából, hogy Mednyánszky labilis szellemi állapotára keressenek bizonyítékokat.

⁷¹ Platthy György ügyvéd.

dr. Platthy György úrnak
 ügyvéd, orsz. képviselő
 Budapest

Nagyságos Ügyvéd Úr!

N. Wolfner József úrnak azon óhajtását illetőleg, mely szerint a Nagyságod nb. közbejöttével történt bizományi elszámolás után ahhoz ragaszkodik, hogy a neki adandó felmentvényt a bátyám, illetve a sógorom helyett mi írjuk alá:

- Amidőn kijelentjük, hogy erre elsősorban báró Mednyánszky László festőművész, ki illetékes, megjegyezni kívánjuk, hogy az ő esetleges ilyen kérésére a legnagyobb készséggel alá fogjuk ezt a nyilatkozatot mi is írni, hogyha azt Pálmai József úr is aláírja, ki a bizományba adott képek számontartásával úgy, mint azok értékére nézve adatok gyűjtésével és a báró úr más érdekeiben is 1912 óta megbízva volt, és aki ezen adatait nagyságodnak is szíves rendelkezésére bocsátotta.

Kelt Nagyőr 1918. szeptember hó 28-án

Czóbel István és Czóbel Istvánné

Pálmai József Mednyánszky Lászlónak

Budapest 1918. október 5.

Édes László!..

Mindenekelőtt: ma állítottam ki dr. Marsovszkyval⁷² még egy orvosi nyilatkozatot, hogy milyen élelmiszerre van szükséged és ahhoz a dr. Knallét⁷³ mellékeltem s beadtam a kérvényt a minisztériumhoz.

Érdekében délután dr. Platthyval is beszélek.

Tegnap este küldtek végre nekem számodra még 3 alsónadrágot, még az árát nem tudom.

Laub Béla gyáros azonfelül megígérte nekem, hogy felhajszol meleg alsót is.

Teát már 600–700 koronáért is alig lehet valahol kapni, én egy hadbiztos révén mégis szereztem 1/2 kilót 200 koronáért és még 1/2 kilót szereznek nekem – valódit, jót.

Egyébként már csak füvet adnak és drága pénzért.

Kérlek kérdezd meg Czóbel urat milyen számú a cipője?..

Ugyanis egy pár nagyon elegáns, kiváló boksz anyagból való sárga cipőt tudnék szerezni 400 koronáért 41 1/2 nagyság.

Ilyent most 500–600 koronáért sem lehet már kapni! Ha megfelelne a nagyság,

⁷² Dr. marsovai Marsovszky Pál (1877–1941) a Szent Margit Kórház belgyógyász szakorvosa.

⁷³ Dr. Gottfried Knall a Sajtóhadiszállás főorvosa.

megvenném és magammal hoznám.

Gondoskodás történt hálókocsi dolgában?..

Mi szükséges még - kérek *express* levelet.

Platthyhoz délután megyek, Wolfner ajánlata nagyon nem szentírás, majd számol
Őkelme!..

Kézcsókomat k. nővérednek és Mindnyájatoknak a legszívélyesebb üdvözlettel
maradok, szerető híved és barátod:

Józi

Szeniczey Pál⁷⁴ Mednyánszky Lászlónak

Kedves Bátyám!

Tudom, hogy meg fog lepődni levelem tartalmán, de azon még jobban, hogy
ilyen kéresemmel Önhöz fordulok.

Tetszik még emlékezni, hogy üzleti kötésekbe se vagyok tehetségtelen, s így
valahányszor a *pictura* nem jövedelmezett, üzleteket kötöttem.

Számomra csinos kis tőkét szedtem össze, ami magába nézve nevetséges összeg,
de így elindulhattam volna hivatal nélkül az életbe. Még tízezer korona kellett volna,
hogy az ötvenezremnél megálljak, és most jött a börze krach, a legnagyobbbrészt ma-
lom papírokból álló vagyonom negyed részre csökkent.

Nem ejt kétségbe, sőt megedzett az új kezdéshez, amit természetes már óvatosab-
ban fogok csinálni.

És most rukkolok elő, bátortalanul a kéresemmel, szégyellem magam és olyan
érzés fog el, mintha nem szabadna ilyen kéréssel Önt zavarnom. De most szeretnék
újra kezdeni és ehhez ötezer korona kellene nekem! Egy év alatt visszafizetném
bárkinek!

Kedves Bátyám! Ne vegye rossz néven tőlem ezt a levelet, ez nem is annyira ké-
rés, mint gyónás volt, nem a pénzt sajnálom, hanem az időt, azt, hogy megint hiva-
tálnok vagyok, filiszter mint a többi!

A viszontlátásig üdvözlöm mély tisztelettel, régi híve

Szeniczey Pál

Budapest 1918. október 6-án

Pálmai József Czóbel Istvánnénak

Bécs 1918. október hó 28.

Méltóságos Bárónő!..

⁷⁴ Szeniczey Pál (1894-?) festő. Mednyánszky támogatásával került a Mintarajziskolába.

Hogy Bécsbe visszajöttem, első dolgom volt Schindler⁷⁵ százados Úrral érintkezésbe lépni az asszony miatt, aki szíves volt azonnal intézkedni és tegnap személyesen eljött vele a műterembe s felfogadtuk. Mindketten Lászlónak a lelkére kötöttük, hogy felesleges borralalókkal ne rontsa – nehogy híre menjen szokásainak – e célból, noha az asszony örvendett, hogy a százados úr 250 koronáért fogadta fel könnyű feladatra, én 300 koronát adtam neki, hogy a jóindulatot érezze. László – legalább megígérte nekünk, hogy nem fogja külön honorálni!!! Kisebb, igen szép képeken szorgalmasan dolgozik és Kláberék vevőt is szereztek neki, ki jóllehet olcsóbban kap képeket, mint ahogyan tőlem kapna, de olyan ember, ki nagy szolgálatot tehet és tesz is neki *más* köröknél, kik vásárolni kívánnak. E tekintetben László kívánságára instruktíót adtam Klábernének és ő jól fogja a feladatát végezni, de aztán Kláberné informált, hogy László *olcsóbban* kívánta a képeit adni, amiért kicsit megmostam a fejét s a vén bűnös kénytelen volt nekem igazat adni és megígérni, hogy ezentúl e téren a maga érdekei ellen véteni nem kíván. Informáltam őt a Szépm. Múzeum igazgatójának válaszáról, minek megörvendett és tudomására hoztam, hogy Oroszlánkövi nevű hiénáját megfogtam és így szint kell vallania, mennyit is kíván pár száz koronájáért?.. Oroszlánkövi úr most már Löwenstein-Kuthy⁷⁶ panaszlevelet írt, és azt, hogy suba alatt akar minél több képet kapni, tudomásom szerint 400 koronáért!.. A levelét azonban László ideadta és így megállapodásos választ kap és *egy képet tőlem*, hogy egyszer s mindenkorra elintézve legyen!.. László különben jól mulatott azon, hogy e róka mindennek felült s a kiút – egy kép, tehát bánat!.. Persze hogy ő is haragszik rám, de én ezeket a haragokat sörös flaskóba gyűjtöm és jó polcra kerülnek, mert baj lenne, ha e folyadék kidűlni kívánna. Tudtommal más már nincsen, ki közeledni merne, és vevő lesz, akármennyi képet csinál, tehát anyagilag többé zavarba nem hozhatják, mert itt volt a veszedelem!.. Már most Lászlóval egyetértve, meg fogom beszélni mihelyt Bpestre jövök dr. Platthyval, melyik bankba tegyük el a pénzt? A pesti műterembe pedig, amíg Lászlónak arra szüksége nem lesz, egy megbízható művészt engedünk be dolgozni, hogy valaki ott legyen.

Kedden, vagy szerdán utazom megint vissza s elintézem, ami reám vár s ismét utánanézek László dolgainak itten.

Aggódok a vásznak miatt, miket Bpestről abban a zavaros időben és rossz közlekedési viszonyok közt feladattam, mert hiszen nagyon nehéz körülmények mellett sikerült azokat szerezniem s kár volna, ha baj történe velük, mert pótolhatatlanok.

László elég jól van máskülönben, de az események, a rossz hírek tegnapelőtt

⁷⁵ Nicolaus Schindler százados, Mednyánszky bécsi ismerőse, megbízója s valószínűleg pénzkölcsönzője. Mint hagyatéki gondnok, igen ellentmondásos szerepet játszott Mednyánszky halála után – Pálmai mellett.

⁷⁶ Feltételezen azonosítható Löwenstein-Kuthy Arnolddal, a Pallas Irodalmi és Nyomdai Rt. 1909-1919 közötti igazgatójával. Felesége szerint: „luxus-lakást tartottak fenn, nagy háztartást vittek, estélyeket adtak. »Ki-be jártak náluk a költők-művészek«. Férje »kártyázgatott, lóversenyezgetett« is. A 30-as években vége szakadt fényűző életüknek. A férje is ezekben az években halt meg.” Vitályos László: Ady Endre és Löwenstein Arnold levelezéséhez. *Irodalomtörténet*, 61, 1979, 4. 902.

nagyon fölizgatták, úgy hogy egész nap dolgozni is alig tudott.

Most már csillapodottabb.

Minden jót kívánva, a legszívélyesebben üdvözli és kezét csókolja tisztelő hívük:

Pálmai József

Mira Klaber levele Czóbel Istvánnénak

[1919. április 17. után]

Miri Czobel (Mednyánszky)

Nagyőr

Szepes vármegye

Igen tisztelt Bárónó!

Nem is tudom, mit mondjak. A vigasztaló szavak nem segítenek. Rettenetes, hogy a gyászhiért csak az újságból tudta meg. Már két hónappal ezelőtt írni akartam Önnek, hogy a b. Fivére rosszul van. Szemmel láthatólag romlott! Szellemileg és fizikailag. [...] A drága Báró Úr a szobájában, nyugodt körülmények között, figyelmes orvosi felügyelet mellett, dr. Weiss 4 éjszakát virasztott mellette, hunyt el. Megváltás volt, mivel ő maga is észrevette, hogy alkotó ereje gyengült. Folytatás következik 9/5 Minden jót, tisztelettel

Mira Klaber

Igen tisztelt Bárónó!

Tehát: a fivére 3 napig majdnem öntudatlan állapotban feküdt. *Nem szenvedett*, csak zavart volt a beszéde, mivel agyi meszesedés is fellépett. Természetesen minden nap nála voltunk, egészen lelkiismeretes ápolásban részesült. Meg kellett kérnünk azokat az embereket, akiknél az utolsó négy hétben lakott, hogy főzzenek neki, mivel azt képzelte be magának, hogy a koszt tehet a szédüléséről, rosszsullétéről stb. stb. Szegénykém! Meg akartuk nyugtatni, meggyőztük, hogy a változatos étrend majd biztos jót tesz. De ott is sokszor képzelgett. Az utolsó napokban sajnos *nagyon ideges* volt, főleg a tehetetlenség miatt. A hideg vizes kúra sem tett jót neki, összesen csak kétszer-háromszor vett fürdőt, és maga mondta, hogy rosszul érzi magát tőle. Ha tovább élt volna, nem maradt volna szellemi erejénél. Ez rettenetes lett volna!

Folytatás következik

Üdvözlettel

Mira Klaber

Kedvesem!

Tegnapelőtt már írtam két lapot, a mi felejthetetlen Bárónk elmúlásáról és utolsó óráiról. Írok még néhány lapot, talán akad valami olvasnivalója és én is használok vele. Ugyanis én is és az uram is nagy gondban vagyunk, hogy b. Fivére hagyatéka rossz kezekbe kerül, és az egész ügy előtt tehetetlenül állunk. Néhány hónappal ezelőtt (decemberben) Pálmai úr Bécsbe jött; egy *számlát* tett a Báró Úr elé, amelyben az állt, hogy azalatt az idő alatt, amíg a Báró Úr Pesten volt, aztán Nagyórbán (ahol aztán tényleg nem költött magára), mintegy 45 ezer korona értékben adott el képeket. Úgy számolta el, hogy ilyen tételek voltak benne: „fotográfiai eszközök” 3000 korona, telegram stb. 2000 korona stb. stb. Mindent elköltött 5–6 ezer koronát kivéve, amit átadott a Báró Úrnak. Pálmay azt akarta, hogy az uram igazolja ezt a papírfecnit. Ő természetesen visszautasította; én pedig *ekkor* a tudomására hoztam, hogy *nem bízunk benne*.

Szívélyes üdvözlettel

Mira Klaber

Kedveseim!

De azt is jól tudom, hogy a szegény bárót az utolsó időben nagyon kihasználták. Ez a nagyszerű, zseniális ember szellemileg már nem volt a régi. Az ápolónője, Franzi⁷⁷ egy intrikus volt, aki mindent megtett azért, hogy a Báró Urat elidegenítse tőlünk, például az ő tanácsára a Báró Úr lent, az ő szobájában evett (hogy ő is ehessen). Állítólag azért, hogy ne kelljen felmennie az emeletre. Bebeszélte neki, hogy a lépcsőzés megárhathat stb. stb. Én láttam, hogy szellemileg egyre romlik, de azt akartam, hogy nyugta legyen, és mivel ez a Franzi egyébként *jól gondját viselte*, csak ritkán fontoskodott, mindent *ráhagytam*. Azt is, hogy az utolsó négy hétben lent ápolja. Szegénykém! De legalább megfelelő ápolásban részesült, még akkor is, ha ez egy nagyon számító teremtés volt. Dr. Weiss, mint már írtam, példátlanul odaadóan ápolta, megindító volt. A kedves Bárónak pedig már hosszabb ideje nem volt pénze. Pálmai állítólag nem tudott küldeni neki. Schindler őrnagy megelőlegezett neki 5000 koronát.

Szívélyes üdvözlettel!

Kedveseim!

Szóval Schindler őrnagy 5000 koronát adott a drága Báró Úrnak és amikor Pálmay a temetésen megjelent végre, Schindlerrel együtt mindent úgy rendeztünk, hogy

⁷⁷ Schüffl Franziska. 1918. november 22-én állt alkalmazásban, mint Mednyánszky ápolónője. Terhelő vallomást tett 1921-ben Pálmaira a hagyatéki per idején. Ld.: *Mednyánszky-olvasókönyv* 2000. i. m. 248–249.

minden ruhát és művet átvittünk a műterembe, *minden kulcsot, a műtermit is egy bádokkazettába tettünk*. Schindler őrnagy pedig odaadta ezt a dobozkat a jegyzőnek. Pálmai most egy barátja, aki a Báró Úrnak is ismerőse és barátja volt, egy egykori pap által üzeni nekem, hogy ő Öntől, Bárónő, *teljhatalmat kapott arra, hogy itt mindent elrendezzen*. Kinyitotta a műtermet, ecsetet, festéket, kereteket már el is adott az uramnak; alsóneműt, ruhákat stb. másoknak. Csak *hallomásból tudjuk* egy ügyvédtől, hogy ez bírósági végzés nélkül törvénytelen, Pálmay azt mondta nekünk, hogy Dr. Platthy írta neki, hogy vegyen föl leltárt. Ami, ha *így csinálják*, szintén érvénytelen. Most holnapra be vagyunk jelentkezve a jegyzőhöz, akit ki akarunk kérdezni, hogy ez így rendben van-e.

Szívélyes üdvözzel.

Kedveseim!

Ennél többet, minthogy elmegyünk a jegyzőhöz és közöljük vele aggodalmainkat, hogy Önnek, igen tisztelt Bárónő nagyon kevés marad, ha Pálmay arra az 5 ládára, ami Schindlernél áll, ráteszi a kezét és a képekre, vázlatokra stb. stb., amik a Sajtóhadiszálláson voltak, még akkor is, ha nem szignáltak, de a legtöbb mégis majdnem teljesen kész, és egy kollektív kiállításához nagyon jók lettek volna, ezt mind el akarjuk mondani a jegyzőnek, van nálam egy levél is a Báró Úrtól, amiben arra kér: senkit, még Pálmait se engedjük be a műterembe, és a pesti műterem kulcsát se adjuk oda senkinek. A kulcsokra mindvégig én vigyáztam. Pesten értékes vázlatokat és képeket hagyott [xxx] úrnál⁷⁸ és nem akarta, hogy a Schindlernél lévő ládákat bárki is megnézzé, ahogyan azt Pálmai egyébként javasolta. Kérem, írják meg, hogy mindenki nyugodt; mi ugyanis azok vagyunk. Kötelességünk volt, hogy mindent megírjuk Önöknek.

Szívélyes üdvözzel

Mira Kláber

(Hessky Orsolya fordítása)

Pálmai József Nikolaus Schindler őrnagynak

Budapest, 1920. október hó 7-én

Kedves jó Őrnagy Úr!...

Tegnap este Czóbel István úrtól és leányától, Margittól, levelet kaptam, amely levele és a hozzám érkezett más információk szerint is a helyzet a Felvidéken egyre aggasztóbb és túrhetetlenebb lesz.

⁷⁸ A név az eredeti levélből hiányzik.

4. Czóbel Marianna és Margit nagyőri téli albumából. 1927–1928, tél.
Fotográfia, 6 x 6 cm, AVU SNG,
Fond Mednyánszky, ltsz.: 20 Fe 12 97
© Slovenská národná galéria, Bratislava

Czóbel Margit, akiről már néhai László barátunk is elmondott Őrnagy úrnak egyet mást, igen tehetséges festő-talentum, aki most arra kért, tegyem neki lehetővé azt, hogy tanulmányai folytathatása céljából a telet Münchenben tölthesse.⁷⁹ (4. kép)

Egyidejűleg Czóbel úr is azt írja a levelében, hogy a bajok miatt nem tudnak pénzhez jutni és nagyon sürgős segítségre lenne itt szükség. Ede bátyám informálni fogja, hogy én most egyelőre miért nem utazhatom intézkedni Bécsbe, de mihelyt ezt megtenni módomban lesz, azonnal jövök. Addig is kérem Őrnagy urat, méltóztassék helyettem átvenni meghatalmazásom teljes jogkörét és úgy intézkedni a

legjobb belátása szerint minden tekintetben azzal a szemét maffiával szemben is, ahogyan én cselekszem itt. Ha erre külön meghatalmazásomra lenne szüksége, méltóztassék annak német szövegét velem sürgősen közölni, azonnal el fogom azt küldeni. - Hát én láttam-e sötéten kedves őrnagy úr, avagy maguk voltak jóhiszeműek ezzel a becsületesen élni nem tudó és megdögleni nem akaró maffiával szemben!... Emlékezzék őrnagy úr az Énekes Farkas⁸⁰ 1919 húsvéti kijelentésére, hogy minden eszközzel és botrányon keresztül fogja megkísérelni a szerződését érvényesíteni s mivel sokan vannak ebben az ügyben kompromittálva és mivel pénzért eszközöket szerezni lehet, amíg lehet, hát meg is próbálkoznak mindennel, mert most, hogy a Bárónő végre egyedüli örökösnek van kimondva és én pótjeljársát kértem itt - megnyílt a talaj a lábuk alatt. Sokan kísérik figyelemmel ezt a harcot és én csak örvendek, hogy immár ilyen kétségbeesett eszközökhöz próbálnak nyúlni, hogy valahogyan ártalmatlanná tegyenek, ami ugyan nem fog sikerülni nekik, és amibe bele is döglenek. Most már az ügyeket jó kezekbe lenni gondolom, és minden irányban megindulnak a dolgok, mert dr. P. ügyvéd úr⁸¹ azt hitte, hogy semmit sem kell tennie, csak a bajuszát megmutatnia nekik és ettől úgy meg fognak ijedni, hogy mindjárt potyogni fognak a milliók!... Addig is, amíg személyesen is intézkedni tudok, igazán végtelenül nagy háálára kötelez le bennünket őrnagy úr, hogyha a hagyatéék terhére, és teljes felelősségemre, Czóbel István úrnak Ede bátyám segítségével legalább 100.000 koronát utal át a Késmárki takarékpénztárhoz és a leányának, Margitnak, hogyha valószínűleg November folyamán Teleki grófnővel⁸² Bécsen át

⁷⁹ Czóbel Margit. Ld. Katarína Beňová tanulmányát jelen számunkban.

⁸⁰ A Singer és Wolfner cég gúnyneve.

⁸¹ Platthy György.

Münchenbe utazik, ugyancsak 100.000 koronát, vagy annak megfelelő Márkát bocsát rendelkezésére és erről úgy Czóbel urat, mint megnyugtatásul külön a leányát Margitot sürgősen értesíteni méltóztatnék.

Nagyon-nagyon kérem erre őrnagy urat, feleslegesnek tartom itt megemlíteni, hogy László kérése folytán ez a kötelességem, amelyben őrnagy úr velem szeretettel és igazán meg nem hálálható módon osztozik, de az a nagy szerencsétlenség, mely őket a megszállás és az ottani állapotok miatt sújtja, ha egyelőre nem áll az övékéből is a rendelkezésünkre, kötelességünké teszi, hogy ennek dacára mindent elkövessünk az érdekükben.

A pénz, mindenféleképpen jó pénz, azt én garantálom és remélem, hogy őrnagy úrnak nemsokára fogom tudni a leghálásabb köszönettel azt visszafizetni.

A nagyságos Asszonyomnak kérem a kézcsókomat átadni és megmondani neki, hogy Pálmai a rossz pénz, mert nem hajlandó ezektől a dúvadaktól megijedni, még ha mindjárt eleven tigrisek és hiénák volnának is, mert már előre dögölten látja őket.

Czóbel István úr másik címe:

Bárá Jungenföld Tivadar úr címén, Palatin. p. Novi Targ. Csorosztyn.
Polska

A legszívélyesebben távoli tisztelő és igaz híve:

Pálmai József

Pálmai József Czóbel Istvánnénak

Budapest, 1921. január 23.

Mélyen tisztelt Bárónő!

Mivel a tavaly december folyamán 2. példányban elküldött hosszabb levelemre eddig válasz nem érkezett, melyekhez mellékelve voltak a rólam megjelent lapközlemények is, az az aggodalmam, hogy ezeket meg sem méltóztattak kapni.

E leveleimben megírtam, hogy a Bárónő december 2-ikán kelt szíves sorait megkaptam és hogy a nem jól sikerült ellenem indított attack után, a most már nem Éneklő, de vonító Farkas cég elküldötte dr. Pekár Gyula és Bárczi István⁸³ strómanjait az ügyvédekhez, miszerint azokat megkérjék, hogy úgy bánjanak a céggel, mint a legnagyobb dzsentlménekkel!?

Mivel ugyanakkor dr. Barta is járt náluk és megígérte, hogy mindent megmutogatnak, ami van, és ami elszámolandó, e hónap elején dr. Rassay és dr. Ötömösy ügyvéd urak⁸⁴ el is mentek a S. és W. céghez arról meggyőződni, mert hiteles máso-

⁸² Gr. Teleki Sándorné sz. kölcssei Kende Júlia (1864–1937) író. Szikra álnéven közölte írásait.

⁸³ Bárczi István (1866–1943) jogász, politikus. 1920-tól országgyűlési képviselő.

latokban ezeket az általam kívánt adatokat mindezen ideig nekünk kiadni vonakodtak.

Hogy miért?..

Ügyvédek csakhamar meggyőződtek arról, hogy 1915 év előtt könyvvezetést nem vezettek László dolgairól és a későbbi elkönyvelések is csak szám szerint és nem a képek méreteinek és tárgyainak feltüntetésével történtek. Ez is elég baj nekik, de a szerződés arról is regél, hogy minden évben pontosan elszámoltak stb. stb. és ez csak úgy történhetett volna, hogyha könyvvezetés lett volna. Már ekkor közölték ügyvédekkel, hogy a szerződés előtti időből maradt ott 86 drb. kép és 115 drb. különféle vázlat és stúdium, melyet szegény László az ő megőrzésükre [adott] s ők azokhoz nem is nyúltak!... Mivel ügyvédek közölték velük, hogy nélkülem nem tárgyalhatnak és csak informálódnak, - január 15-én azután eljött dr. Barta és Tamás Tandlich úr ügyvédekhez, hogy velem és jelenlétemben tárgyalhassanak. Én magammal hoztam azonfelül dr. Bogdán Ernő kir. közjegyzőhelyettes barátomat is oly célból, hogy szükség esetén közjegyzői tanúsítvány álljon rendelkezésünkre arról, amit beszélni fogunk, ami nem nagyon tetszett nekik, mert hovatovább ettől a barátomtól is úgy félnek, mint a tűztől!... Mindenek előtt az 1914. évi elszámolást és a szerződéshez mellékelte képjegyzéket kértem, melyeket mikor kezembe vettem, nyomban konstatáltam az azon lévő aláírásaimról, hogy hamisítványok!...Persze ennek a jelenlévő kir. közjegyzőhelyettes előtt történt konstatálása nagyon kellemetlenül érintette mindkettőjüket - nagyon érthető okokból!.. Ennek kifejezést is adott Dr. Barta ügyvéd, hogy ilyen brüszk módon vádoló meg a szegény céget okirat hamisítással, sajnos, én azonban akkor sem mondhattam volna mást, hogyha ez a Bárónő érdekei javára szolgált volna, mert hazudtam volna és mert éppen ez lett volna érdekei ellen. Majd dr. Rassay firtatta még, vajon mikor és milyen körülmények közt írhattam volna ezeket alá?.. Tamás Tandlich úr erre azt mondta, hogy positive nem emlékszik ugyan, hogy mikor írtam azokat alá, de azt hiszi, hogy mikor egyszer én a cégüknél megfordultam, ők azokat nekem megmutatták és megkértek arra, hogy ezeket aláírjam !?... Különben, tette hozzá, - ez az írásszakértők és tanúk dolga lesz megállapítani, vajon az én aláírásom-e, vagy mástól származik?... A furcsa és elég kínos felelet után dr. Barta mégis odafordult dr. Rassay Károly ügyvéd, volt igazságügyi államtitkár és jelenleg is országgyűlési képviselőhöz, s azt mondván, mivel tudja, hogy neki a Bárónőtől meghatalmazása van, tehát kéri, közölné vele a feltételeit. Dr. Rassay instrukcióim alapján az válaszolta dr. Bartának, hogy mivel a szerződés immoralis és uzsoraszerződés - ezen az alapon nem is tárgyal. Követeli vissza a nekik kimutatott és a szerződés előtti időből a Cégnél maradt 115 drb. vázlatot és stúdiumot s az ugyanabból az időből kimutatott 86 drb. különféle képet. Követeli vissza a szerződés szerint megvásárolt összesen 286 darab képet, az azokért fizetett 50.000. - korona visszafizetése ellenében. Követeli az 1914 év óta bizományba vett összes képet is, melyeket Wolfner József mint bizományos és rokonsága a

⁸⁴ Rassay Károly (1886-1958) jogász, politikus, országgyűlési képviselő. Ötömösy Zénó jogász. Mindketten a Czöbel család jogi képviselői.

könyvek tanúsága szerint nagyon olcsón és László megkérdezése nélkül megvásároltak és végre, követeli vissza a Podmaniczky utcai műteremből dr. Tóth Dezső nyakunkra kineveztetett ügygondnok által a céghez szállított összes dolgokat és az elszámolást – ebben az esetben én elállottam volna a Bárónőnek általuk eddig okozott költségek és nagyon tetemes károsodás követelésétől – az én el vagy leszámolásom ettől függetlenül áll!... Mivel dr. Barta ezekre azt felelte, hogy ő csak a szerződés alapján tárgyalhat, más meghatalmazása nincsen – egyelőre végeztünk!... A szerződés érvénytelenítése iránt folyamatban lévő polgári peren kívül most már megkértem dr. Rassay ügyvéd urat, miszerint a büntető eljárást is folyamatba tegye s ennél, úgy tudom, valami megbeszélés folyhatott ügyvédeink és dr. Pekár és Bárczi közt s ha fenti alapon utóbbi eljárás elkerülhető lenne – én ennek akadályt nem gördíték!...

De nem hiszem, hogy elkerülhető lenne, mert az presztige kérdés is, viszont mindnyájan meg vagyunk győződve róla, hogyha idáig kerül ez az ügy, a t. Cég – bedöglök!...

Hogy megpróbálkoznak még jobbra-balra rugdalózni és minden piszkos fegyvert előszedegetni – arra el vagyok és el vagyunk készülve, de – hogyha szerintük társadalmunk még több kitűnőségét is exponálni fogják, én Dávidnak érzem magam ezekkel a szegény Góliátokkal szemben és tartogatom számukra is azt a bizonyos parittyát követ, mely őket könnyen a szintérről is elsöpörheti.

Erre vall dr. Barta uraságnak azon hozzám intézett kérdése, hogy vajon hol van az a 6 ládányi rajz, mely a múzeumra volt bízva Bécsben és amelyben 50 vagy 60.000. – rajz volt.

Hogy majd előkerülnek az üres ládák is!...

Olyan jó kis ládák ezek Bárónő, hogy közülük 3–4 bátyámnál van arra az időre, mikor a Bécsi műtermi dolgok felszabadulnak és egyesek már elszállíthatók lesznek és amely ládákat dr. Mattyasovszky Elemér⁸⁵ ügyvéd úrnak is megmutattuk, mikor tavaly velem együtt Bécsbe utazott. T. i. ezek azok a ládák, amelyekről nálam van az elismervény és amelyek tényleg úgy voltak a Heeresmuseumra bízva, mint melyek tartalma rajz és kép volt amelyeket Sobicska ezredes soha meg nem nézett s fenn voltak a Gallerián, ahogyan őket László oda vitette nagy ijedelmében, mikor nála a Sobiesky utcai műtermében állítása szerint betörték és egy rongyos cipőt s rongyos nadrágot emeltek el onnan. Ezeket a ládákat a mellékük kötött 8 darab bekeretezett krétarajzzal Schindler Miklós úr beszállította a leltározáshoz a múzeumból és jót neveltünk, mikor azokból csak úgy potyogtak a már megpenészedett bakancsok, ócska nadrágok, szennyes fehérenemű, rengeteg tubus festék és kinyomott tubus, ócska paletták, 186 drb. görög betűs notesz stb. stb. stb. mindenféle holmi, na és – pár száz rajz és természet után festett stúdium is.

Erre éppen elegendő tanú van és Schindler őrnagy úr előtt lettek felbontva, akiről László Nagyőrön 1918-ban eleget mondott és én ugyanakkor azt, hogy ő volt a László által nekem bemutatott egyetlen ember, akire megjegyeztem, hogy tényleg

⁸⁵ Mattyasovszky Elemér (1867-?) késmárki ügyvéd, 1919 előtt a város helyettes polgármestere.

a jó barátja lehet, holott akkor még közelebről nem is ismertem, de igazam volt!...

Engem különben annak a piszkos zsidó-szabadkőműves maffiának bármilyen hitvány gyanúsítása csak annyiban érint, amennyire azt meg kell torolnom, viszont egészen érthető részükről, hogy hogyha a derék Nagyörre röpített Szikra tavaly 2 és fél millió magyar koronát ígért a hagyatékért, immár sokkal többet is ígérhet és ígérhetnek, azért a Móric kutyát jó lesz vendégfogadásra is beoktatni.

Dr. Ötömösy különben dr. Platthyt is megkérdezte egyebeket illetőleg nemrég, aki szintén nekem adott igazat és akinek a tanúvallomása súlyosan fog esni a serpenyőbe, kár, hogy már nem lépett fel energikusabban, már régen túl lehattünk volna a dolgokon!...

Én különben megküzdöm itt a maffiával, bárkivel is szövetkeznek még, ennek szentelem minden időmet s nem oly messze már a part.

De nem győzöm eléggé hangoztatni és hangsúlyozni, hogy László művészi hagyatékát illetőleg még a legmegbízhatóbbnak látszó előtt se méltóztassanak addig nyilatkozni, míg én ezekkel nem végeztem s úgy Janka mint Margit nagyságát kérem, miszerint mindazt, amit László időközönként Bécsből és Pestről odavitt s legtöbbet B.-ba,⁸⁶ gondosan őrizték, ez az ő legfőbb érdekük, s Margit Őnagysága kívánsága ezután hamarosan fog teljes mértékben teljesülni, s szívesen leszek neki abban is segítségére.

Mindnyájukat a legszívélyesebben üdvözölve és minden jót kívánva mielőbbi hírt kérve, Bárónő kezeit csókolva, maradok igaz hívük:

Pálmai József

Paneg (Pálmai) Ede⁸⁷ levele Pálmai Józsefnek

Wien, 1921. aug. 14.

Kedves Jóska!

Folyó hó 8. 10. és 11. kelt leveleidet megkaptam, a mellékelt végzést egy hiteles tolmácsnál átfordítottam és a körjegyzőnek át fogom adni, egy ilyen végzés az aktahoz nincs csatolva, de magam sem emlékszem ilyenre.

Sch. őrnagy urat⁸⁸ szerdán várom, ezen a napon a körjegyzőnél minden aláírásra készen lesz és azután mindent el fogok követni, hogy a hagyatékot mielőbb átvehessem s Bálintnak⁸⁹ átadhassam. Tegnap létrejött az üzlet, engedékeny voltam, mert Bálint is a provisióról lemondott, hogy csak meg legyen. 1.250.000 magyar koronáért eladtam a műteremet következő feltételek mellett:

250.000 magyar kor. azonnal fizetendő mint előleg, a további egymillió magyar

⁸⁶ Beckó.

⁸⁷ Pálmai József bátyja.

⁸⁸ Nicolaus Schindler.

⁸⁹ Személyét nem sikerült azonosítani.

korona a zárlat feloldása után az anyag átvételénél.

Eisler Bálint zárosan utazott Érsekújvárra hogy az előleget behozza és nekem kifizethesse. Ernő⁹⁰ egy nagyon, de igazán ravasz örmény, fázik, mert itt van Bálint, nehogy az anyagot lekösse, [...] ügyét rendbe fogom hozni - jó volt, hogy [...] felszólítottam, - máris válaszolt 100.000 hoz. Kártérítést követel, ezen az alapon tárgyalunk és az összegből lealkudunk.

Ahogy az előleget felvettem [...] azonnal ki fogom fizetni. Továbbá azután még elrendezendő, Blachschmidt, Dr. Weiss, ezeket én mind kifizetem.

Az avisált átutalást még nem kaptam, ha az előleget felvettem köszönöm a további átutalást, csak arra kérek Drotleff bankszámlájára a kijelölt összeget befizetni.

Szerdán bővebbet.

Gyerekeim kezeidet csókolják, Mariska üdvözl, maradok szeretettel ölelő bátyád

Ede.

Pálmai József Czóbel Istvánnénak

Budapest, 1921. augusztus hó 18.

Mélyen Tisztelt Bárónő!..

Folyó hó 3-án kelt szíves sorait 11-én vettem kézhez s másról is kívántam egyidejűleg értesíteni, pár napig késnem kellett.

Mindenekelőtt, az Énekes Farkas cégnek 200.000 korona provisió iránti perében Október hó 15-én lesz végre a tárgyalás a *Bárónő* és társa ellen. Tegnap kaptam meg az idézést. A társ persze, alighanem én vagyok, s ha azt remélte a t. Szövetkezet, hogy nem lesz pénz és engem próbál majd macerálni - hát csalódott, mert már lesz minden eshetőségre és amíg a szerződés érvénytelenítve nincsen - bírói letétbe helyezem az összeget.

Éppen tegnapelőtt kaptam bátyám és a közvetítőnek értesítését, miszerint a bécsi *minden áron eladandó rész, egy és negyed millió magyar* koronáért lett lekötve és az ügylet rövidesen le is lesz bonyolítva. A bár kis helyet elfoglaló, de értékesebb - másutt van s jóllehet, hogy két év óta derekasan pimaszkodott ellenfelünk okozta kényszerből innen is mentek dolgok - a legértékesebb megvan és hiába volt minden, megalkudni nem voltam kénytelen!... Miért írjam és ismételjem meg két évi rettenetes küzdelmemet és minek részletezzem azt, mikor legalább az első *nagyobb* aggodalmamon mégis rövidesen túl leszek?.. Úsztam már minden felől, de hát el nem merültem és ez a fontos!.. Most már szegény László halála óta 28, illetve valószínűleg 29 hónapi sáfarkodásunk terhét-javát összeállítom és jövök s nem fogunk tartozni senkinek, csak amivel én a t. maffiának tartozom, a nagy leszámolással és

⁹⁰ Személyét nem sikerült azonosítani.

részükről való elszámolással.

Kártyában ugyan nem hiszek, de most már mégis egy kis pénz is áll a házhoz.

Ezekről majd a közelebbi napokban bővebben fogok írni még és a további teendőkről.

Hát bizony Pfuj ember az a dr. Pfuj, állandóan hoznak nekem híreket róla, mit költ még most is szegény Lászlóról. Azonban ne izguljon Czóbel Úr sem, bízzák csak reám, az ő ideje is elérkezik és szemtől szembe nézek vele is, fegyvertársaival is.

A büntető eljárás még mindig csak el van rendelve, de egyelőre nem történik semmi. Majd ez is lökést kap, mihelyt egyéb kapcsolatos nagy elfoglaltságom megengedi a külön gondot.

Dr. Hisz Sándor barátom 10-én pár napra visszatér Gleichenbergből és ez alkalommal reá bíztam a dr. Halmy által már magyar betűsre, illetve latin betűsre átirtnaplók tartalmát, hogy orvosi szempontból áttanulmányozza. Ez nagyon fontos és úgy László életére, mint művészete történetére vonatkozólag megbecsülhetetlen.

Csakhogy szinte a legnagyobb gondomat okozta és okozza még most is, mert hogyha ezek kerülnek sajtó alá, csak akkor lesz ribillió és erkölcsiek után akkor fognak igazán emelkedni dolgai.

Akkorra fontos, hogy birtokukban legyen, amit én tartok jónak és legyünk túl azokon, amitől pénzért szabadulni kell. Ez az, ami miatt nem egyezhetném bele, hogy csak annyi műértéket megtartsanak, amennyit Czóbel Úr ittlétekor emlegetett, azért mondtam ennek ellent azonnal, mert így igazán jogosan illetve bármilyen vád, hogyha ilyent tanácsolnék. Dr. Hisz közvetlenül fog írni Bárónőnek, teljes bizalommal mindent meg lehet neki írni, amit kér, és amire szüksége van, hogy tudja, közös retortán megy keresztül minden és Lászlónak nemcsak kezelőorvosa, de igazán őt tisztelő és szerető barátja volt, kit bevonván és beavatván mindenbe, a továbbiakban is nagy szükségünk lesz rá. Felesége, összeköttetések révén egyéb szolgálatot is tesz most nekünk, érdekében is áll anyagilag, de nehogy az Énekes Farkasok ellene s érdekeink ellen ezt kihasználják, igyekezvén ennek más színezetet és értelmet adni, kérem Bárónőt, hogy közvetlen igazolásul neki a mellékelt és a célnak megfelelő levelet leírni és elküldeni *ajánlva* méltóztassék.

Vége magamat illetőleg: a bronchitisem bizony nem javult és nem fog addig, amíg pár hónapra levegőt nem változtathatok és ki nem kapcsolódom arra az időre minden munkából és izgalomból, amit egyelőre még megtennem nem lehet. Viszont kímélem magam és vigyázok maradék egészségemre, mely ahhoz minden esetre elég lesz, hogy vállalt feladatomban eleget tudjak tenni.

Azután nem látom, László nézetét vallom, akkor, amikor azt mondta: az élet úgyis nagyon csúnya lett, hát mehetünk!..

Kezeit csókolja és mindnyájuknak legszívélyesebb üdvözlését küldi igaz hívük:

Pálmai.

Pálmai József Czóbel Istvánnénak

[1921. augusztus]

Mélyen tisztelt Bárónó!..

A bátyámhoz intézett mai soraimból⁹¹ kitűnik, hogy folytonos trükkjeikkel valami akadályt mégis sikerült nekik támasztaniok, mert különben érthetetlen a bécsi bíróságnak az a kívánsága, hogy a magyar bíróság adjon neki utasítást?..

Utasítást nem fog kapni, de teljesen megfelelő felvilágosítást és rendelkezést. Holnap elintézzük.

De, mivel az Énekes farkasok tudják, hogy teljesen céltalan a bíróságok előtt valamit remélni és az elhúzások és akadékoskodások más célt vannak hivatva szolgálni - ha nem kísérleteznek többé a Bárónónél, mivel tudják, hogy nem lehet - nem e kísérleteznek másutt, esetleg Jankánál?⁹²

Tanácsos lenne érdeklődni ilyenek és a legcsekélyebbek iránt addig is, amíg azokat is átnézhetem, s tető alá hozhatjuk.

A Pfuj emberek itt nagyon dolgoznak, de szerencsére állandó felvilágosítás adásaim miatt már gyanúsán fogadják őket. Faktum, hogy el van híresztelve sokfelé, hogy - alkuszunk!.. Én nem!.. Bárónó sem, hát talán későbbre tartogatják?.. A szerződés semmi pontját nem szabad elismerni, nagy baj volna és dőreség.

Kezeit csókolja és mindenkinek sz. üdvözlettel, igaz hívük:

Pálmai.

⁹¹ Valószínűleg elírás, helyesen: a bátyám hozzám intézett mai soraiból.

⁹² Sirsich Janka, Mednyánszky vénkisasszony barátnője, a beckói vár és birtok gazdája.